Nr. 4 (46)

aprilie 2015

ISSN 1857-4424

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

PROIECTUL **„REALITĂŢI CULTURALE“**
nr. 4 (46) aprilie 2015

Adresa: mun. Chişinău, str. Bucureşti, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pavel Popa,
redactor-şef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Naţional de Etnografie şi Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaş, *AŞM*

Claudia Şerşun,
Ministerul Culturii

Mariana Cocieru, *AŞM*

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcţia Cultură mun. Bălţi

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului Culturii

Tudor Grigoriţă,
Secţia Cultură Ialoveni

Cristian Şarban,
design, tehnoredactare

*Editura **„Notograf Prim“** s.r.l. /*
*Tipografia F.E.P. **Grafema Libris** s.r.l*

Sumar

ANDREI BORDIAN
Grigore Vireu — poetul cu inimă de mamă 1

ION DORU
Festivalul Mărţişorul — în inima cantemirenilor 2

NATALIA TERENTE
Uniunea Europeană — prezent şi viitor 2

GALINA BORDOS
Sărut măicuţă, ochii tăi 3

VIORICA MAZURIC
„Cu dor de Mărţişor“ 3

ANGELA URSACHE
O zi Pascală 3

ACULINA POPA
Mărţişoare pentru fiecare 4

MARIANA COCIERU
Medalionul literar-artistic **Mărţişor: tradiţie şi simbol al primăverii** 5
Strigătura folcorică: definiţie, geneză, funcţionalitate, clasificare 19

dr. **TUDOR COLAC**
Festival polivalent 7

LUDMILA DOBROGEANU
„Să ne păstrăm trecutul pentru a ne crea viitorul“ 9

DR. HAB. NICOLAE BĂIEŞU
Boris P. Chiroşca — pedagog şi folclorist 10
Folcloristul, omul de cultură Gheorghe F. Bogaci 10

MARIA PALAMARCIUC
Crengiana 2015 la BPR „ÎPS Antonie Plămădeală“, Hânceşti 11

SILVIA ŞĂRĂNUŢĂ
Încondeierea ouălor — străvechi meşteşug românesc 12

CRISTINA CATEREV
Paştele — sărbătoarea luminii 14

ELENA GOLUBNIC
Cel mai grandios festival concurs de teatru organizat la Mingir 16

LIDIA GHENEA
Ghiocelul primăverii, ne-a bătut uşor la geam 17

DR. IULIAN FILIP
Ritmul nuclear şi pasul cardiac 18

ALIONA CAMERZAN
Pe aripa poeziei 24

ANDREI BORDIAN

Grigore Vieru — poetul cu inimă de mamă

„Am ajuns la 50 de ani şi l-am rugat pe Dumnezeu să îmi dea încă 10 ani. Şi Dumnezeu m-a ascultat şi mi-a mai dat încă 10 ani. Ajunsesem la 60 de ani şi îmi luam zborul în poezie, mă bucuram, eram fericit şi... atunci m-am mai rugat iar: „Doamne, mai găseşte 10 ani pentru mine. Doamne fă să ajung la 70 de ani. Astăzi am ajuns la 70 de ani şi l-aş mai ruga să îmi mai dea încă 10 ani, dar mi-e ruşine", spunea poetul Grigore Vieru cu 10 ani în urmă.

Secţia raională cultură în parteneriat cu Direcţia Învăţământ, Tineret şi Sport Rezina şi bibliotecile publice din raion, au desfăşurat concursul declamatorilor cu genericul „Grigore Vieru – poetul cu inimă de mamă".

„Grigore Vieru a fost mai mult decât un poet, a fost însăşi sufletul Basarabiei, care trăieşte prin poezie fiind pilonul culturii naţionale. Visul său era de a ne uni prin cuvânt. Cred că moştenirea lăsată va fi admirată de multe generaţii, mângâindu-şi sufletul cu versul Lui. Să-l aducem copiilor şi nepoţilor noştri ca pe un tezaur, căci un popor rămâne în istorie prin valorile care le creează şi păstrează cu sfinţenie", asta a avut a spune în debut şeful Secţiei cultură Rezina, dna Angela Racu, fiind convinsă că toţi participanţii au emoţii şi au venit la concurs cât mai bine pregătiţi.

A urmat o adevărată sărbătoare poetică, unde concurenţii l-au recitat şi plâns în unele versuri mai sensibile pe poetul cu inimă de mamă. În pauze, Mihaela Graur, Nicoleta Olari şi Mihaela Crijanovschi i-au distrat pe toţi cu cadouri muzicale. La final, învingătorii s-au ales cu diplome şi premii băneşti în funcţie de locul obţinut.

Cu diplome de gradul III şi premii băneşti au fost menţionaţi: Mihai Moşneaga (Păpăuţi), Laura Lisnic (Ţareuca), Daniela Burjacovschi (l/t „Ştefan cel Mare", Rezina), Irina Arapan (Saharna Nouă), Petru Donţu (Lalova).

Diplomele de gradul II însoţite de premii băneşti au ajuns la: Radu Bulican (Slobozia-Horodişte), Cristi Condrea (Trifeşti), Galina Macovei (Saharna Nouă), Vlada David (Solonceni).

De diplome de gradul I şi premii băneşti s-au învrednicit: Andrian Burlacu şi Victoria Bejan (s. Gordineşti), Cristian Baciu (l/t „Alexandru cel Bun", Rezina).

Diplome de gradul I la compartimentul „Simpatia juriului" şi premii băneşti au primit: Daniela Şolcan (Pereni) şi Lidia Frunză (Trifeşti).

Pentru creaţie proprie au fost menţionaţi cu diplome şi premii băneşti Valeria Şoimu (l/t „Ştefan cel Mare", Rezina) şi Vitalie Stavilă (Ţahnăţi).

Poezia „Cămaşele" i-au adus o diplomă şi un premiu dnei Angela Ursachi (Mateuţi), în categoria „Maturi".

Ceilalţi participanţi au primit premii de încurajare.

Cristian Condrea, cl. a VIII-a, s. Trifeşti, deţinătorul locului II prin declamarea poeziei „Ascultaţi, măi copii", a menţionat: „Am selectat această poezie pentru că, cu părere de rău, mulţi copii nu-şi ascultă părinţii. Poezia ne îndeamnă să nu părăsim ţara. În pregătirea pentru concurs m-a ajutat foarte mult profesoara de limbă şi literatură română, dna Teodora Cernei - „îi mulţumesc mult pentru ajutor. Sunt mândru de rezultatul obţinut. Pe Grigore Vieru îl asemuiesc unui al doilea Dumnezeu, e ceva sfânt pentru mine".

Victoria Bejan din Gordineşti, deţinătoarea premiului I: „Am participat cu mare drag. M-am prezentat la concurs cu poezia «Cămaşele» - versuri de suflet, care reprezintă ceva aparte pentru mine. Am ales şi o vestimentaţie specială - costumul naţional moldovenesc care m-a ajutat să transmit mesajul poeziei".

Daniela Şolcan din Pereni, deţinătoarea diplomei „Simpatia juriului": „am recitat poezia «Litanii pentru orgă». Pregătindu-mă de concurs cu această poezie, am trăit multe emoţii. Pentru mine, Grigore Vieru este un infinit al frumosului, iar poeziile lui sunt ca o mamă".

Valeria Şoimu, liceul „Şt. cel Mare", deţinătoarea premiului I la secţiunea „Creaţie proprie": „m-am prezentat la concurs cu poezia «Cântare scrisului nostru» şi cu o creaţie proprie întitulată «Lui Grigore Vieru». Am redat prin cuvânt dragostea şi respectul meu pentru poet şi creaţia lui, l-am prezentat ca un ideal contemporan – Sunt un om al ne mâniei/Lumii astea, nestrăin/Vin din munţii latiniei, /Deci şi scrisul mi-i latin..."

Concursul raional al declamatorilor cu genericul „Grigore Vieru – poetul cu inimă de mamă", desfăşurat în ziua de 20 martie curent a întrunit 66 de participanţi, îndrăgostiţi de creaţia Poetului. E frumos... Şi promiţător.

Text: **ION DORU**

FESTIVALUL *MĂRŢIŞORUL* — ÎN INIMA CANTEMIRENILOR

Programul actualei ediţii a Festivalului muzical internaţional „Mărţişorul” a fost unul consistent, cu muzică de calitate, care a umplut inimile locuitorilor raionului Cantemir cu vraja celei mai frumoase arte. Pe lângă evoluările colectivelor de muzică uşoară şi populară din teritoriu, cantemirenii au avut parte de două concerte de zile mari: este vorba de mult îndrăgitul duet Ion Raţă şi Mihai Bodurin, adică, cunoscutul ansamblu „Catharsis”, programul muzical al căruia a bucurat publicul spectator, astfel, încât spaţioasa sală de concerte a Casei raionale de cultură s-a dovedit a fi neîncăpătoare; şi de prestigioasa orchestră „Doina Covurluiului” (conducător-Ion Chiciuc, originar din Câşliţa-Prut, Cahul), a Centrului de cultură „Euroregiunea Dunărea de Jos” din Galaţi.

Festivalul a finalizat cu evoluarea orchestrei de muzică populară „Doina Prutului”, în frunte cu violonistul Veaceslav Bârcă, de la Casa raională de cultură „Nicolae Sulac” din Cantemir.

NATALIA TERENTE,
bibliotecară, gr.I, IP LT „C. Negruzzi”, mun. Chişinău

Uniunea Europeană – prezent şi viitor

La sfârşitul lunii ianuarie a anului curent, o echipă de formatori ai Centrului Educaţional PRO DIDACTICA au facilitat un program de formare în cadrul proiectului „Promovarea UE în şcolile din R. Moldova”, organizat de Consiliul Naţional al Tineretului din Moldova în parteneriat cu Ministerul Educaţiei, Ministerul Tineretului şi Sportului, Ministerul Afacerilor Externe şi Integrării Europene, care a servit ca reper în instruirea elevilor din instituţiile şcolare din ţară, în perioada februarie - aprilie 2015.

În acest scop, la Liceul Teoretic „C. Negruzzi”, la data de 18 martie au avut loc mai multe activităţi extraşcolare în cadru companiei de promovarea a Uniunii Europene. Profesoara de istorie şi educaţia civică dna Ecaterina Alexandru (gr. did. I), diriginta cl. a VII-a „D” a organizat seminarul cu tema: „Unitate şi diversitate” în parteneriat cu Biblioteca Ştiinţifică Centrală „A. Lupan” a Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Scopul activităţii: de a informa tânăra generaţie despre principiile de bază ale unităţii şi diversităţii europene. La baza acestei activităţi au fost suplinite următoarele obiective, ca elevii: să definească sensul sintagmei „Unitate în diversitate”; să identifice valorile comune ale Europei şi pilonii pe care se sprijină civilizaţia europeană; să aprecieze aportul personalităţilor artistice şi literare la patrimoniul cultural european; să exprime atitudinea faţă de importanţa diversităţii culturale europene şi locul Republicii Moldova în cadrul Uniunii Europene. Biblioteca liceului a organizat expoziţia de carte cu genericul: „Uniunea Europeana - prezent şi viitor”. Invitatele speciale de la Biblioteca Ştiinţifică Centrală „A. Lupan” – doamnele Tatiana Ceban, directorul Bibliotecii şi Ana Brăescu au organizat o expoziţie de carte cu genericul „Valori europene”.La seminar au participat 35 de persoane: elevi ai claselor liceale, Aneta Chiriac, şefa comisiei metodice „Aria curriculară Sport”, diriginte la cl. a XI-a „B”, director adjunct, Lilia Popa – director adjunct pe probleme educaţionale, Sergiu Iachim - profesor de istorie şi educaţie civică, bibliotecarele liceului Natalia Terente şi Lidia Bârsan. Au fost prezentate următoarele comunicări: „Uniunea Europeană” (Cermârtan Cătălina, elevă în cl. a XII-a, B”); „Statul Franţa” (Bedencov Elena, cl. a XII-a, „C”); „Germania” (Sadovnic Victoria, cl. a XI-a, „B”); „Italia” (Drăgăuţan Vitalina, cl. a XII-a, „B”); „Spania” (Panea Cristina, cl. a XII-a, „B”); „România” (Jumbei Ana, cl. a XI-a, „B”), iar colaboratorii Bibliotecii AŞ au organizat expoziţia de carte în 5 centre conform statelor prezentate. Dna Ana Brăescu a prezentat cărţi despre patrimoniul cultural: artă, literatură şi alte domenii. A încheiat seminarul dna Ecaterina Alexandru, care a menţionat că: „Unitatea nu trebuie să fie doar un slogan politic, ci trebuie să devină un reper comportamental al fiecăruia în societate. Diversitatea se conturează prin originalitatea individuală a fiecărui stat, a fiecărui dintre noi şi să nu uităm că «a fi european înseamnă a împărtăşi valori europene»” (Ionathan Scheele).

În ultima fază a seminarului a fost organizat un concurs de erudiţie alcătuit din 10 întrebări. Dna Aneta Chiriac a confecţionat drapelele celor 28 de state din UE şi pliantul „UE în Republica Moldova”, a desfăşurat activitatea „Erudiţii”, „Împreună mai puternici”, în care a fost prezentată harta ţărilor membre a UE şi simbolurile ei. Seminariştii au primit certificate de participare.

❁ **GALINA BORDOS,** șef bibliotecă publică pentru copii

Sărut măicuță, ochii tăi

La data de 5 martie 2015 în incinta bibliotecii publice pentru copii din satul Oxentea raionul Dubăsari, s-a organizat o oră de sărbătoare și de relaxare cu genericul „Sărut măicuță ochii tai". Au fost invitate mamele copiilor care le-au pregătit un recital de poezie și cântece. Pe parcursul activității a fost vizionat filmulețul cântărețului Ionel Istrati - „Dor de mamă". N-au lipsit nici jocurile distractive, concursuri și ghicitori, unde au fost implicați atât copii, cât și mamele lor. La sfârșitul sărbătorii, mamelor li s-au dăruit câte o felicitare confecționată de inițiatorii clubului creativ „MeșteRICHI" și un ghiocel - simbolul dragostei, purității și gingășiei.

Mama... acest cuvânt ne trezește întotdeauna un sentiment de gingășie, dragoste și adâncă recunoștință față de ființa care ne-a dat viață și ne-o dăruiește pe a ei până la ultima clipă.

Mamă! Fie ca bucuria să-ți încălzească ochii, fie ca fericirea să-ți lumineze calea, fie ca sănătatea să nu te părăsească niciodată.

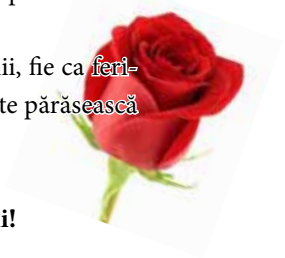

La muți ani, floare a primăverii!

❁ **VIORICA MAZURIC,** regizor, or. Ungheni

„Cu dor de Mărțișor"

În cadrul deschiderii Festivalului Internațional de Muzică „Mărțișor 2015", ediția a XXXIX-a, teatrul popular „Oglinda", conducător Viorica Mazuric, de la palatul de cultură a or. Ungheni, a prezentat un mini spectacol de pantomimă cu genericul „Cu dor de Mărțișor".

Spectacolul a avut loc în holul palatului de cultură, pe o scenă improvizată în stil tradițional și desigur, cu o expoziție de mărțișoare pe fondal mult admirată de spectatori, trezindu-le entuziasmul și simțind atmosfera de primăvară - anotimpul în care totul reînvie și prinde viață. Cu această ocazie am încercat să redăm farmecul și naturalețea, nașterea mărțișorului. Doi omuleți de zăpadă au fost primii protagoniști care au descoperit într-o valiză prăfuită de vreme un fir roșu și unul alb - simbolul mărțișorului, al sosirii primăverii. Momentul superlativ al spectacolului a constituit despărțirea de iarnă, topirea zăpezii care au înviat omuleții veseli, cei care au adus atmosfera de sărbătoare, apropierea timpului cald și sosirea păsărilor din țările calde, cu triluri de ciripit drag nouă.

În spectacol au fost antrenați 14 copii, cu vârsta cuprinsă între 11-17 ani. A fost depusă o muncă enormă revărsată în nenumărate zile întregi de repetiții, invenții, schimbări, entuziasm, bucurii, ca până în final să obținem un rezultat frumos pe măsura așteptărilor. Mesajul spectacolului a împânzit sufletul spectatorului.

În viitor vom realiza mai multe spectacole care ne vor marca pozitiv activitatea promovând tradițiile și obiceiurile lăsate de strămoși, iar primăvara rămâne a fi un anotimp frumos, fermecător și mult dorit...

❁ **ANGELA URSACHE,** șef BP, Mateuți

O zi Pascală

Iubesc aceste lin coline ce scaldă țara în primăveri și saltă verdele-n albastru ce crește-n ochi de prime veri, cocorii plimbă până în amurg semința visului de plopi întrecându-se cu norii violet-vătoși în rozul fecioresc. Frunzele castanului aprind lumânările candelabrului rotând și răspândind cântecele Pascale ce botează mugurașii lăptoși în scutecele puhave de clorofila proaspătă. Iar valea muntoasă își înfrânge catrința din colțul verde pentru a odihni opincile de paie în afluentul ce crește grațios spre fluviul căpitan de râul multașteptat de mumucele bivolițe și ieduții zburdalnici care nu-și regăsesc locul din cauza conurilor încăpățânate care-și ascund saltul la valurile șoimilor ce numără mugurii desfrunzindu-se umbrind toloaca și refugiind lângă liliacul ce vrea să coloreze locul recunoscut de lângă petroiaca stâncii. Nenumăratele căsoaice apleacă liniștea spre crucea ce-naltă din templul credinței spălând oglinzile sufletelor cu râulețele lacrimi de dragoste veșnică și pură, din ploaia zăpezii de sus, umplând sufletelele neliniștite cu stropi de înviorare, cu mirezmele fericirii din stiblele sfinte hulubărind întreg pământul, Binecuvântat de Duhul Sfânt. Prin cântecele Pascale, prin răsunetul vestitrii din clopotul echilibrat își vindecă rănile sufletele misionate de pe drumurile pline cu lapoviță cerând vărsări de Binecuvântare și de a nu perde vectorul cu Domnul, umplând cărările cu picături de agheasmă de la masa Crucii.

Armata de Ingerași, Ingeri, Sfinți, Apostoli, Arhangheli, Serafimi, Heruvimi, Arhierei și toți cei care slujesc Creatorului, aliniază Cerului slujba sa, mânând ploița să spele orbirea iluzorie și Încoronând din nou Adevărul Întronat.

Tatăl Nostru, Isus Hristos, Sfântul Duh, Maica Domnului, Sfântul Nicolae, cei Doisprezece Sfinți, Doisprezece Arhangheli, Binecuvântați oamenii fideli Creatorului de pe acest pământ, regăsindu-se prin fratele Isus și apără-i de rătăciri și de cei ce promovează păcatul. AMIN!

Iubesc aceste lin coline ce scaldă țara în primăveri și saltă verdele-n albastru ce crește-n ochi de prime veri.

ACULINA POPA, Secția cultură a Consiliului raional Rezina

Mărțișoare pentru fiecare...

În dimineața zilei de 2 martie, pe holul Consiliului raional, în prezența angajaților, dar și a locuitorilor raionului, aflați la acea oră în clădire, a fost deschisă ediția ordinară a expoziției de mărțișoare „Bine ai venit în prag, Mărțișorul nostru drag". Până la ora inaugurării, fiecare persoană, care a trecut pragul edificiului, a fost întâmpinată de către angajații Secției cultură, care, cu cuvinte de felicitare, îi prindea la piept mărțișoare – simbolul primăverii și al renașterii.

La inaugurare, dna Angela Racu, șeful Secției cultură, a menționat că actuala ediție a expoziției de mărțișoare este compusă din peste 680 de lucrări, confecționate manual de către bibliotecarii și utilizatorii a 32 de biblioteci publice din raion. Așa cum expoziția este cu vânzare, dna Racu a îndemnat asistența să procure mărțișoare, motivându-i pe autorii lucrărilor și contribuind la diseminarea rodului muncii lor.

Dna Eleonora Graur, președintele raionului, i-a felicitat pe toți cei prezenți cu prilejul sosirii primăverii, dorindu-le să aibă mereu parte de puritatea firului alb și puterea firului roșu ale mărțișorului, iar dispoziția caracteristică începutului de primăvară să nu-i părăsească nicicând. Dumneaei a apreciat efortul bibliotecarelor și al beneficiarilor, menționând că astfel dânșii contribuie la păstrarea și perpetuarea datinilor, obiceiurilor, valorilor neamului.

Au apreciat expoziția și pe autorii lucrărilor vernisate și vicepreședinții raionului, dna Livia Scutaru și dl Gheorghe Botnaru. Dumnealor, la fel, le-au dorit tuturor dispoziție de primăvară, sănătate și bucurii.

Pe final, dna Angela Racu și-a expus dorința de a crea în raionul Rezina o asociație a meșteșugarilor ce contribuie la promovarea și perpetuarea valorilor neamului nostru. Dumneaei i-a invitat pe cei prezenți să-și expună impresiile de la vizionarea expoziției într-o carte de opinii și impresii. Prima inscripție a fost deja făcută, ea glăsuind: „Meritați toată stima și respectul pentru munca depusă și promovarea frumosului. Cu admirație, Eleonora Graur, președintele raionului Rezina".

Expoziția de mărțișoare a bucurat ochiul și inima vizitatorilor până pe 10 martie, după care o echipă de jurizare special creată a desemnat cele mai frumoase, deosebite și inedite mărțișoare pentru a premia autorii.

MARIANA COCIERU, specialist principal, serviciul Audiovideoteca, BNRM

Medalionul literar-artistic *Mărțișor:* *tradiție și simbol al primăverii*

La românii de pretutindeni, dar și la cei din Basarabia, în dimineața zilei de 1 martie, cu ceva timp în urmă, mamele obișnuiau să prindă de mânuța stângă sau la gâtul copiilor un găitan (ne relatează etnograful Varvara Buzilă) sau un șnur (adaugă folcloristul N. Băieșu) executat din două fire: alb și roșu, răsucite, pentru a fi sănătoși tot anul. Peste ani, practica respectivă, după cum putem singuri observa, s-a extins și asupra celorlalte categorii de vârstă și sex, ajungând a fi dăruit nu doar copiilor, ci și tinerilor, bărbaților, bătrânilor și nu doar de mame, ci și de fetițe, băieți, tineri, bărbați. Din relatările unui reporter de la ziuarul virtual Unirea vedem accentuat simbolismul genuin al cromaticii mărțișorului: „Șnurul de mărțișor, alcătuit din două fire de lână răsucite, colorate în alb și roșu, sau în alb și negru, reprezintă unitatea contrariilor: vară-iarnă, căldură-frig, fertilitate-sterilitate, lumină-întuneric. Șnurul era fie legat la mână, fie purtat în piept. El se purta de la 1 martie până când se arătau semnele de biruință ale primăverii: se aude cucul cântând, înfloresc cireșii, vin berzele sau rândunelele. Atunci, mărțișorul fie se lega de un trandafir sau de un pom înflorit, ca să ne aducă noroc, fie era aruncat în direcția de unde veneau păsările călătoare, rostindu-se: «Ia-mi negreţele și dă-mi albeţele» [http://www.ziarulunirea.ro/martisorul-de-1-martie-origine-si-semnificatie-312498.html (văzut la 16.04.2015)].

Cu o vechime de peste mii de ani (circa 8000 afirmă unii etnologi, arheologi: „Sub forma unor mici pietre de râu vopsite în alb și roșu, ele erau înșirate pe ață și purtate la gât. Culoarea roșie, dată de foc, sânge și soare, era atribuită vieții, deci femeii. În schimb culoarea albă, conferită de limpezimea apelor, de albul norilor era specifica înțelepciunii bărbatului. Astfel șnurul

reprezintă permanenta mișcare a materiei, schimbul de forţe vitale care dau naștere viului, necurmatul ciclu al naturii" [http://www.recolta.eu/arhiva/26-27-februarie-la-bucuresti-targ-de-produse-traditionale-in-parcul-academiei-de-stiinte-agricole-si-silvice-10716.html (văzut la 16.04.2015)]. Tradiția, dar și simbolul Mărțișorului au ajuns a fi respectate și până astăzi, atât de oamenii de la țară, cât și de populația urbană. Învăluită de un anume exotism, atunci când încerci să faci abstracţie de valoarea și semnificația tradiției la origini și cântărești tot ceea ce apare promovat sub cupola adevăratei sărbători de început de primăvară, te pomenești exaltat de una din cele mai viabile și surprinzătoare datini din panteonul intangibil românesc. Ceea ce se întâmplă câteva zile înainte și după 1 martie îți creionează, în cele din urmă, raționamentul că nu ne aflăm în pragul unei dispariții, ci, din contra, în fața unui adevăr care reînvie. În consonanță cu evenimentele de amploare care se organizează cu prilejul acestui reviriment al naturii în întreg spațiul românesc a avut loc și medalionul literar-artistic Mărțișor: tradiție și simbol al primăverii, organizat de Serviciul Audiovideoteca al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în colaborare cu Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei. Evenimentul a avut drept scop familiarizarea publicului invitat cu valorificarea și promovarea tradiţiilor etnofolclorice legate de Mărţișor. Obiectivul propus a fost satisfăcut de comunicările ştiinţifice realizate de folcloristul, dr. hab. Nicolae Băieșu, cercetător consacrat al obiceiurilor calendaristice de peste an și de dr. Varvara Buzilă, conf. univ., director adjunct, Muzeul Naţional de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău, președintele Comisiei Naţionale pentru Salvgardarea Patrimoniului Naţional Imaterial.

Din relatările celor doi oameni de cultură și cunoscători consecvenți ai tradiției Mărțișorului, publicul a aflat că această sărbătoare, atât de valoroasă, este comună mai multor popoare din Balcani: aromâni, bulgari, macedonieni, albanezi etc. și că la ora actuală Comisia Naţionale pentru Salvgardarea Patrimoniului Naţional Imaterial definitivează dosarul de patrimoniu elaborat de Republica Moldova, România, Bulgaria, Macedonia, pentru a include Practicile culturale asociate zilei de întâi martie (Mărțișorul) în Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial UNESCO, cu elocvența că va fi aprobat.

Concomitent au fost derulate câteva prezentări PowerPoint, executate de M. Cocieru, care au inclus materiale demonstrative, atât din colecția Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău, cât și din cele ale diverșilor meșteri populari. De asemenea, au fost expuse și mostre din colecția de cărți poștale ilustrate cu tematica sărbătorilor din luna martie, oferite de Serviciul Arte și Hărți, BNRM, care a fost și gazda evenimentului organizat.

Cu o deosebită satisfacție și respect pentru colaboratorii Bibliotecii Naționale au fost prezenți printre invitații de onoare: maestrul Ion Dascăl, Artist al Poporului, dirijorul Orchestrei de muzică populară „Mugurel"; interpreta Rodica Buhnă, solistă a Orchestrei de muzică populară „Mugurel" și studenta anul II, Alexandrina Mămăligă, catedra Dirijat coral, Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga", care au încântat și înfrumusețat atmosfera de sărbătoare creată prin diverse melodii dedicate mamelor.

Esențial pentru evenimentul organizat a fost și expediția folclorică – fulger, inițiată de coregraful Pavel Popa în calitatea sa de diriguitor și moderator al prezentei activități de suflet, chiar la începutul manifestării, fapt care a pregătit publicul în direcția pozitivă. Le mulțumim enorm tuturor celor implicați la buna desfășurare a evenimentului, dorindu-le mari realizări și prodigioase cooperări în viitorul apropiat.

La mai mult și la mai mare!

Dr. TUDOR COLAC

Festival polivalent

La prima sa ediție *Festivalul umorului vânătoresc* de la Cotiujenii Mari, Șoldănești, a constituit un eveniment de răsunet național. Cu repere certe, logistice și valorice, organizatorii – Consiliul raional Șoldănești, Secția raională cultură, tineret și sport, Primăria comunei Cotiujenii Mari, în parteneriat cu Societatea Vânătorilor și Pescarilor din Republica Moldova, Uniunea Epigramiștilor din Moldova și revista *Vânătorul și Pescarul Moldovei* au reușit atingerea obiectivelor propuse. Geografia participanților cuprinde subdiviziuni SVPM din Șoldănești, Florești, Soroca, Edineț, Ștefan Vodă, Rezina, Criuleni, Căușeni, mun. Chișinău și Asociația județeană Botoșani a vânătorilor și pescarilor sportivi din România.

Fanfara reprezentativă din Șoldănești (conducător artistic și dirijor Grigore Zănoagă) a fost, prin nivelul interpretativ profesionist, revirimentul acestei săprbători, iar în recitaluri au fost aplaudați îndelung Gheorghe Bâlici, Ion Diviza, Igor Grosu, Victor Cenac, Nicolae Hodină, Vlad Sărătilă, Valentin Delinschi, actor la Teatrul *Satiricus Ion Luca Caragiale*, maestrul fiind moderator în scenă. Participanții la festival au excelat în valorificarea unor specii ale proziei populare reprezentative pentru categoria enunțată în segmentul umorului. Printre acestea vom remarca snoava, povestea și povestirea orală, anecdota și bancul, întâmplarea cu haz din realitatea cinegetică, pozna și tradiția, ghicitoarea, pidosnicia, răspunsul isteț, dar și legenda. Un compartiment aparte îl constituie parodia literară și cea muzicală, epigrama, cântecul popular despre vânători, pescari și pădurari, cupletele de autor și strigătura, toate, în ansamblu privite, profilând un tablou complex al creativității într-un domeniu ce caracterizează spiritualitate cinegetică. Echipele de la Șoldănești și Soroca au adus în scenă dansul cu subiect tematic marcat de parfumul umorului exprimat plastic în mesaj, costum, gestică, mimică (vânătoarea și pescuitul în epoca primitivă, Scufița Roșie și Lupul, Charles Chaplin, mirele - vânător etc.) în repertoriul interpreților de la Cotiujenii Mari, Soroca, Șestaci și din alte localități unde activează formații teatrale. Grupurile de vânători au avut de câștigat prin colaborarea cu instituțiile de cultură din teritoriu și, în acest sens, performanțele unor interpreți din Rogojeni, Dobrușa, Olișcani, Glinjeni, Găuzeni, Cotiujenii Mari ș.a. din raionul Șoldănești, selecționata de umor a Subdiviziunii Teritoriale Criuleni a SVPM (cu exponenți din satele Bălăbănești, Boșcana, Dubăsarii Vechi, Cimișeni, Ciorescu și Mașcăuți) a promovat în special cântece despre vânători și pescari (Ion Mihailov) și istorioare vânătorești semnate de Ghe-

orghe Urschi (Boris Pleșca), la fel și grupul familial de vânători Grigore Ivanes și Olga Zabica din Varvareuca, Florești. Un colaj de bancuri despre vânători și pescari au înscenat cei de la Sămășcani, Șoldănești (Nicolae Gore și Gheorghe Vezetiu) și vânătorii din ST Soroca (Valeriu Petcu, Vasile Ciobanu și Gheorghe Șevciuc).

Nu putem trece cu vederea sprijinul unor sponsori cu suflet mare, care au întregit preaplinul satisfacției participanților: Primăria locală, primar Petru Comendant, SRL *Unchitești*, director Igor Olaru, Uniunea transportatorilor din Moldova, președinte Ion Mămăligă, agentul economic Valentin Moldovanu, întreprinderea *Fierarul* din Chișinău, director Luca Ursu, filiala Șoldănești Moldova-Gaz, director Nicolae Dorogan.

O expoziție de excepție cu trofee de vânat în holul Casei de cultură a bucurat văzul spectatorilor (realizatori Petru Potorac, pădurar la ocolul silvic Cuhurești de Sus, vânătorii cuhureșteni Visarion Vicol și Oleg Semeniuc). Alte două standuri au adus în prim plan desene cu tematica adecvată ale elevilor de la Centrul de creație din Cotiujenii Mari și de la Școala de arte din Șoldănești.

...Dar parcă nu plutește în aerul acestui post mare aroma deliciului culinar stârnită de Igor Olaru și Valentin Emil din Cuhurești în cele două ceaune de câte 50 litri, dar și de grătarul și frigarea încinse.

Dacă sunteți curioși să aflați ceva despre mențiuni și premii, vă spunem în continuare.

Premii speciale: *Vânătorul cel mai mincinos* a revenit lui Nicolae Hodină (ST Ștefan Vodă); *Polonicul cel mai cel...* – familiei de vânători Ivanes (s. Varvareuca, Florești), premiul familiei Urschi – Boris Pleșca (ST Criuleni, or. Ciorescu), set dicționare *Cinegetica* (tuturor formațiilor), premiul SVPM – 140 (Secția cultură, tineret și sport Șoldănești, șef Gr. Zănoagă), premiu întitulat *Tradiție și continuitate*.

Titlul de laureat a fost conferit colectivelor de interpreți din Glinjeni, Olișcani, Dobrușa și Rogojeni. Premiul III a fost acordat grupului *Datina* din Găuzeni și familiei Ivanes din s. Varvareuca, Florești; premiul II – colectivului din ST Criuleni și teatrului din Șestaci, Șoldănești; premiul I – colectivului din Cotiujenii Mari, gazda festivalului. Juriul a votat unanim conferirea Premiului Mare, Trofeului Festivalului, celor mai tineri și talentați interpreți de la Colegiul de arte *Nicolae Botgros* din Soroca (idee și concepție regizorală Iurie Babii).

În finalul sărbătorii în scenă au evoluat actorii Teatrului *Luceafărul* cu spectacolul *Testamentul* de Gheorghe Urschi, redacție nouă.

P.S. Sincere sentimente de recunoștință și omagiu d. Alexandru Relițchi, președintele raionului și d. Svetlana Rotundu, vicepreședinte, precum și membrilor familiei Urschi – Liliana, Laura, Raisa și Vlad.

P.P.S. În cadrul sărbătorii a fost înmânată diploma de conferire a titlului *Cetățean de Onoare al raionului Șoldănești* maestrului Gheorghe Urschi, de asemenea, strada centrală din comună de azi înainte va purta numele Gheorghe Urschi, scriitor, actor, interpret și vânător.

❁ **LUDMILA DOBROGEANU,**
directorul Muzeului de Istorie și Etnografie Bălți.

„Să ne păstrăm trecutul pentru a ne crea viitorul”

Muzeul de Istorie și Etnografie Bălți împreună cu partenerii: român - Muzeul Bucovinei din Suceava susținut de Consiliul Județean Suceava, ucrainean - Muzeul Regional de Arhitectură Populară și Trai din Cernăuți în perioada 15 noiembrie 2013 – 14 mai 2015 desfășoară proiectul transfrontalier „Să ne păstrăm trecutul pentru a ne crea viitorul” MIS ETC 2317 cu o valoare totală de 208.500 euro.

Proiectul prevede organizarea succesivă a 3 expoziții temporare la Suceava, Bălți și Cernăuți în sălile de expunere ale muzeelor partenere, fiecare cu durata de 20 de zile, (februarie – aprilie 2015) cu piese de factură etnografică digitizate și prezentate în 4 cataloage trilingve (română, ucraineană, engleză),

care vizează portul popular, mobilierul, ceramica și textilele de interior. Expozițiile sunt realizate după tematica comună „Interferențe etnografice” pe scheletul câtorva elemente de muzeotehnică. Ideea de bază o reprezintă reproducerea unui colț de interior de casă țărănească având ca punct de reper un cuptor tradițional, vatra fiind locul de transmitere a tradițiilor culturale.

Întrucât patrimoniul cultural etnografic din cele trei regiuni are un fond comun, abia putându-se sesiza anumite particularități, fiecare expoziție, făcând apel la patrimoniul mixt de factură română, ucraineană sau moldoveană deținut de fiecare muzeu, facilitează reflectarea unei realități etnografice și culturale existente de o parte și de alta a granițelor și determină o mai bună înțelegere a contextului cultural regional și a moștenirii etnografice.

Recent la Muzeul de Istorie și Etnografie din Bălți s-a deschis expoziția „Interferențe etnografice”, manifestare circumscrisă proiectului respectiv în cadrul Programului Operațional Comun România – Ucraina – R. Moldova 2007-2013.

Pornind de la cuptorul tradițional, în muzeu a fost realizat un colț de interior de casă țărănească, încadrat cu elemente de mobilier - masa, patul, lada de zestre, care sunt nu doar exponate în sine, ci alături de cuptor și suport pentru piesele de ceramică, textile de interior sau port popular.

În ziua vernisajului, localul muzeului bălțean a devenit neîncăpător - am avut un public vizitator numeros: muzeografii celor trei instituții partenere, profesori, meșteri populari, lucrători din domeniul culturii, studenți.

Un cuvânt de salut au adresat celor prezenți: Alexandr Usatîi, viceprimar de Bălți; Svetoslav Drach, consul, Consulatul Ucrainei la Bălți; Nicolai Uncuță, reprezentantul Guvernului în teritoriu; Svetlana Pociumbanu, consultant principal, Ministerul Culturii; Constantin – Emil Ursu, director general, Muzeul Bucovinei, Suceava, România; Oleg Kuchiurean, director, Muzeul Regional de Arhitectură și Trai Popular, Cernăuți, Ucraina.

Cei prezenți la eveniment au primit 4 cataloage trilingve: „Port Popular”, „Textile de interior”, „Ceramică”, „Mobilier”.

Expoziția noastră va putea fi vizionată pe parcursul a 20 de zile.

Cu mult drag vă așteptăm!

Dr. hab. NICOLAE BĂIEȘU

Boris P. Chiroșca – pedagog și folclorist
(105 ani de la naștere)

Cunoscutul pedagog și folclorist Boris P. Chiroșca s-a născut la 8 aprilie 1910, în or. Soroca.

A făcut următoarele studii: Liceul din Soroca (l-a absolvit cu eminență în 1929), Universitatea din Iași (1929-1937, cu întreruperi), aspirantura la Institutul de Arte, Folclor și Etnografie „M. F. Râlschi" al AȘ a RSS Ucrainene (1951-1953). Aici a susținut teza de candidat (doctor) în filologie.

Boris P. Chiroșca a fost, mai întâi de toate, un pedagog consacrat, începându-și activitatea grea, dar nobilă, îndată după terminarea studiilor liceale, pe când avea doar 19 ani. A lucrat învățător la școala medie timp de 16 ani. A avut multe greutăți, căci se includ aici și anii de război.

Boris P. Chiroșca a devenit cunoscut nu numai în republică, având funcția de profesor de folclor la Catedra de Literatură Moldovenească a Universității de Stat din Moldova. Aici a lucrat din primul an postbelic (1945) și până la pensie. A elaborat primul curs universitar de folcloristică (în RSSM). A vorbit mai bine de 40 de ani sutelor de studenți filologi (în cadrul lecțiilor, cercetărilor de teren, cercului științific studențesc de literatură și folclor).

B. P. Chiroșca a predat și cursul de teorie a literaturii, dând studenților noțiuni despre genurile și speciile literare. După merit, i s-a conferit titlul de docent.

Boris P. Chiroșca a izbutit să îmbine munca de pedagog cu cea de savant. A scris și publicat lucrări despre folclor, despre predarea operelor poetice populare în școala superioară și medie.

Este coautor al primei lucrări teoretice relativ ample despre creația poetică orală din Basarabia – *Schițe de folclor moldovenesc* (1965; capitolele: *Trăsăturile specifice ale folclorului*; *Baladele* (în colaborare cu A. Hâncu) și *Cântecul muncitoresc*). Lucrarea a fost mulți ani drept manual pentru studenții filologi din RSSM. A întocmit, împreună cu alt profesor de folclor la Universitate, Ana T. Harghel, *Programa cursului de folclor moldovenesc* (1984). B. P. Chiroșca este și autorul programei *Principiile și metodele culegerii folclorului* (1972). La timpul său (anii 1950) a fost și coautor de manuale la limba și literatura „moldovenească" pentru școala medie.

Folcloristul B. P. Chiroșca a scris și a publicat în reviste, culegeri, ziare peste o sută de articole științifice și de popularizare a științei. A avut în centrul atenției aprecierea și utilizarea creației poetice orale în operele proprii ale scriitorilor: C. Negruzzi, V. Alecsandri, B. P. Hasdeu, a scris despre popularizatorii folclorului românesc în presa rusă din sec. XIX (G. Gore, A. Filatov. A. Zașciuc, A. Arseniev, A. Iațimirschi).

Folcloriștii din țară l-au cunoscut pe Boris P. Chiroșca, acesta participând deseori – cu referate și comunicări – la conferințe unionale, republicane.

Multor folcloriști și literați Boris P. Chiroșca, le-a fost conducător științific ori oponent la susținerea tezelor de disertație (V. Gațac, I. Osadcenco, G. Botezatu, A. Hâncu, N. Băieșu, E. Junghietu ș. a.).

În timpul activității sale B. P. Chiroșca a înfăptuit și o muncă obștească – în calitate de pedagog, membru al Uniunii jurnaliștilor din țară, a redactat gazeta universitară de tiraj. A fost un timp îndelungat membru al consiliului științific la facultatea respectivă. De multe ori a fost președinte al comisiilor de examinare la institutele pedagogice din Chișinău și Bălți.

Munca pedagogului și savantului veteran B. P. Chiroșca a fost apreciată cu 2 medalii și 2 diplome de onoare ale Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM. I s-a decernat titlul onorific de lucrător emerit al școlii superioare din republică (1977).

Boris P. Chiroșca se păstrează în memoria colegilor și discipolilor.

Folcloristul, omul de cultură Gheorghe F. Bogaci
(100 ani de la naștere)

S-a născut la 20 aprilie 1915 în s. Vasileuți, jud. Hotin, azi în r. Secureni, reg. Cernăuți, Ucraina. Tatăl său, Feodosie Bogaci, a fost preot, apoi rector al Seminarului Teologic din or. Ismail, azi în reg. Odesa. Deci copilul Gheorghe Bogaci a avut parte de un favorabil mediu cărturăresc, ceea ce a lăsat amprentă asupra dezvoltării lui de mai departe. A căpătat o educație și instruire aleasă, invidiată de semeni.

A învățat la gimnaziile din orașele basarabene Hotin (azi în reg. Cernăuți) și Bolgrad (azi în reg. Odesa). A absolvit Facultatea de Literatură și Filozofie a Universității din Iași (diplomă de prima categorie, 1938).

Capacitățile și munca asiduă în timpul studenției a făcut ca tânărul absolvent Gh. Bogaci să fie primit la serviciu la Catedra de Slavistică a aceleiași universități. A activat acolo până în iunie 1940, când a revenit în Basarabia și a lucrat ca învățător în s. Bogatoe din preajma Ismailului.

În iunie 1941 a fost înrolat în Armata Roșie, unde s-a aflat până în Decembrie 1945.

După terminarea războiului, a activat în calitate de colaborator științific la Institutul de Istorie, Limbă și Literatură al Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a Uniunii Sovietice (1945-1951). A fost eliberat din funcție ca „fecior de pre-

ot". Un timp scurt (1951-1952) a fost conferenţiar la Institutul Pedagogic de Stat din Bălţi, apoi colaborator la Institutul de Perfecţionare a Cadrelor Didactice (1953-1956). În 1956 a fost reangajat la Institutul de Limbă şi Literatură al Filialei Moldoveneşti a AŞ a URSS, fiind primul şef al Sectorului de Folclor, înfiinţat on 1956.

Gh. Bogaci a început să scrie şi să publice din 1936, pe când era student la universitate, în *Arhiva, Opinia, Jurnal literar* ş. a.

În 1957 a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din URSS. În 1964 a susţinut teza de candidat (azi doctor) în filologie.

A îngrijit şi prefaţat primele în RSSM ediţii de opere alese ale scriitorilor C. Negruzzi, V. Alecsandri, C. Stamati-Ciurea ş. a. A participat la scrierea manualelor şcolare (de literatura „moldovenească", cl. V, VI, VII, VIII, IX – toate În colaborare).

În cadrul Sectorului de Folclor a iniţiat culegerea creaţiilor populare orale cu ajutorul corespondenţilor locali şi al studenţilor filologi la instituţiile de învăţământ superior din Chişinău. Întocmea şi difuza prin şcoli scrisori cu îndrumări metodice pentru înfiinţarea cabinetelor de folclor. A inclus în programele şcolare la literatură opere folclorice (cântece epice, balade, doine, poveşti).

Însă preocuparea centrală a lui Gh. Bogaci a constat în depistarea şi comentarea motivelor folclorice româneşti din Basarabia în operele scriitorilor ruşi A. Puşkin şi M. Gorki. A scris şi editat două cărţi pe această temă: *Puşkin şi folclorul moldovenesc* (Chişinău, 1963, 1967) şi *Gorki şi folclorul moldovenesc* (Chişinău, 1966), ambele în limba rusă. A tipărit şi alte cărţi: *Poveşti moldoveneşti* (în rusește, Chişinău, 1957, 1959, 1964, 1966, 1967; a fost tradusă şi în limba germană), *În lumea cuvintelor* (Chişinău, 1982), *Alte pagini de istoriografie literară* (Chişinău, 1984). A publicat circa 70 de articole ştiinţifice, peste 200 de articole de popularizare a ştiinţei.

Gh. Bogaci s-a manifestat şi în domeniul muncii social- culturale. A fost secretarul ştiinţific al *Societăţii de ocrotire a monumentelor istorice şi de cultură*.

În 1971 Gh. Bogaci s-a mutat cu traiul on or. Irkutsk (Rusia) pentru a revalorifica nişte manuscrise de origine românească (sec. XVII-XVIII), descoperite de dânsul în biblioteca universitară din oraşul siberian. În legătură cu acest fapt a activat până în 1980 ca lector, apoi ca profesor la Institutul de Limbi Străine din Irkutsk.

Gh. Bogaci a decedat pe data de 28 noiembrie 1991 la Moscova. A fost înmormântat la Chişinău.

REFERINŢE BIBLIOGRAFICE:

1. *Literatura şi arta Moldovei*: Enciclopedie, I, Chişinău, 1985;

2. Datcu I., *Dicţionarul etnologilor români*..., Bucureşti, 2006;

3. Botezatu G., Gheorghe Bogaci la 75 de ani//*Revistă de lingvistică şi ştiinţă literară*, 1990, nr. 3;

4. Cimpoi M., *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*, Chişinău, 1996.

MARIA PALAMARCIUC, biblioteca pentru copii Hâncești

Crengiana 2015 la BPR „ÎPS Antonie Plămădeală", Hâncești

Este o frumoasa tradiție de a organiza la începutul lunii martie un amplu program de activități în cadrul „Zilelor Creangă". Biblioteca copii și-a deschis larg ușile pentru micii cititori dornici de a lectura din creația marelui povestitor humuleștean Ion Creanga. Prima zi a săptămânii a avut genericul „Cartulie îmi ești dragă, cu poveștile lui Creangă". Copiii au avut privilegiul să ia cunoștință de o ampla expoziție de carte crengiană. A fost amenajat un raft de carte „Magia poveștilor lui I. Creanga", deasemenea pliante și semne de carte.

Biblioteca a fost vizitată de copiii de la grădinița nr. 4 din oraș, care au venit cu recitalul „Brânduşe pentru Ion Creanga" apoi a urmat un moment ludic (desenarea eroilor din poveștile lui Creanga).

In fiecare zi de program a fost organizată ora poveștilor „Ascultam povești în biblioteca copii din Hâncești".

Un grup de copii din clasele primare au făcut o excursie prin bibliotecă luînd cunoștință cu fondul de carte. Bibliotecarele le-au organizat o călătorie literară în copilăria lui Ion Creanga cu genericul „Să citim despre o fetiță care-i zice Smărăndița". La finalul săptămânii a avut loc ședința clubului „Licurici" la tema: „Proverbe și zicători în creația scriitorului Ion Creangă". Participanții au primit diplome și materiale promoționale.

Sperăm ca această aniversare (178-a) a scriitorului Ion Creangă le va ajuta copiilor să păstreze vie opera sfătosului bunic din Humulești.

SILVIA ȘĂRĂNUȚĂ

Încondeierea ouălor — străvechi meșteșug românesc

Meșteșugul și arta încondeierii ouălor ocupă un loc deosebit în cultura populară românească din Basarabia. Încondeierea ouălor, acest gen de artă populară, are puncte de tangență cu pictura pe sticlă, olăritul și broderia, calificate drept o valoare estetică și documentar istorică „fiind asociat cu multe obiceiuri precreștine, chiar privind venirea primăverii, reînnoirea întregii naturi” (A. Goroveiu, Ouăle de Paști, București, 1937, pag. 116), mai ales în cadrul uneia dintre cele mai mari sărbători creștine – Sfintele Paști.

După șapte săptămâni ale Postului Mare, perioada de reculegere sufletească, de purificare și de unire cu Dumnezeu, vorba preotului Octavian Moșin, credincioșii, mai ales în ultima săptămână de restricții se abțin de la delicii: făcând multe mătănii și rugăciuni ca Iisus să ajungă mai ușor spre Golgota, purtând povara păcatelor noastre. După

cum spune legenda, în joia, zisă mare – s-a produs trădarea, vinerea – răstignirea, sâmbătă – înmormântarea.

Pentru sărbătoarea Paștelui gospodinele joia pregătesc atributul principal: cozonacul, pasca cu brânză pentru sfinți și încondeierea ouălor.

Încondeierea ouălor în viața cotidiană a românilor din Basarabia face parte din aria ocupațiilor femeiești care reflectă talentul și măiestria meșteriţelor. În diferite zone ale plaiului această îndeletnicire este numită divers: a vopsi, a boi, a încresta, a decora, a înfrumuseța, a scrie ouăle. Ouăle încondeiate basarabene nu depășesc în vechime sfârșitul sec. XIX, majoritatea fiind colectate în perioada interbelică a anilor , 20 - , 40 ai sec. XX, au o tipologie variată cu specific zonal, caracterizat prin gama de culori și ornamente. La nordul Moldovei, pe masa simplului țăran, afară de ouăle naturale încondeiate se întâlnesc și exemplare din lemn, mai rar din metal, frumos decorate cu mărgeluţe policrome și ornamente geometrice, florale, zoo și antropomorfe.

În zona de centru ouăle vopsite monocolor, roșii, se întâlnesc și cele cu motive pastorale, religioase: Nașterea lui Iisus Hristos, Trei Crai de la Răsărit, biserici, mănăstiri, Crucea, troițele care se execută printr-o tehnică specială, cunoscută bine de gospodine.

În Joia Mare femeile pregătesc ouăle albe, netede, pe care le spăla cu un degresant (ca vopseaua să se prindă uniform), ca mai apoi, înarmate cu un instrument mic numit în popor chișiță sau condei (o așchie de lemn în care este înfiptă o periuță fină din 3-4 fire de păr aspru, împlantate într-un tubușor mic, prin care trece ceara de albine fierbinte cu care se desenează ouăle.

Tehnica încondeierii este similară cu cea a baticului, bazându-se pe păstrarea fondului prin acoperire de ceară, succesiv în culori diferite. A doua etapă o constituie cromatica ouălor: mai întâi culori deschise, apoi închise. Angela Paveliuc-Olariu, etnograf muzeograf din Iași menționează: „Poporul are un simţ al proporţiilor, al echilibrului. Decorul niciodată nu-i încărcat, fondul fiind vizibil, observându-se aceeași stilizare tipică moldovenească".

Reieșind din străvechile tradiții și practicile executate țărancile obțineau armonii coloristice de mare rafinament. Culorile de bază erau alb, roșu și negru, care constituiau gama cromatică a artei populare românești, la care se adauga galbenul, verdele și albastrul (în trecut coloranţii naturali erau obţinuţi din fierturile de plante, fructe și rădăcini, din rădăcini de roibă și măr sălbatic se obținea culoarea roșie, galbenul se obnținea din sovârf, din frunze de gutui și coajă de ceapă, verdele – din coajă verde de nucă sau din rădăcini de urzică).

În satele noastre de Sfintele Paști se construiau scrânciobur la care copiii plăteau cu ouă roșii. În ziua de Paști se obișnuia și se mai obișnuiește ca diminieața fiecare om să se spele pe față cu un ou roșu și ceva bănuți, pentru ca peste an să fie frumoși și avuți.

De Paștele Blajinilor se dădeau de pomană ouă roșii care se puneau pe mormânt.

Muzeul Național de Istorie și Etnografie Naturală de la noi dispune de o colecţie de ouă încondeiate, circa 450 de unităţi care au fost colectate în cei 125 de ani de la fondare. În incinta muzeului funcţionează un atelier de încondeiere a ouălor.

A sosit timpul să revenim atât la vechile și sfintele sărbători ale neamului, cât și la rădăcinele meșteșugurilor populare, să redescoperim acele amintiri ferecate în comoara sufletului nostru pentru îmbogățirea tezaurului culturii poporului român din Basarabia.

❁ **CRISTINA CATEREV**, şef serviciu interimar,
Serviciul Audiovideoteca, Biblioteca Naţională a RM

PAŞTELE - SĂRBĂTOAREA LUMINII

Considerat cea mai mare sărbătoare creştină, Paştele este celebrarea Învierii lui Iisus Hristos, întemeietorul religiei creştine, născut la Betleem, din Fecioara Maria. Botezat la 30 de ani de Ioan şi prezentat mulţimii drept Mesia, Hristos şi-a ales 12 ucenici şi, vreme de trei ani, şi-a predicat învăţătura în Galileea şi în Iudeea. S-a întors apoi în Ierusalim, unde a trebuit să înfrunte mânia fariseilor şi a mai marilor preoţilor, care îi contestau dumnezeirea. Fiind trădat de Iuda, Hristos a fost adus la judecată în faţa lui Caiafa (mare preot iudeu) şi a Sinedriului, care L-au condamnat la moarte pentru blasfemia de a-şi fi spus Fiul lui Dumnezeu. A fost răstignit pe vârful colinei Golgota, între doi tâlhari, după ce şi-a cărat crucea în spate. Înmormântat, Iisus Hristos a înviat după trei zile şi s-a ridicat la cer după alte 40.

Paştele – sărbătoarea luminii a fost genericul mesei rotunde organizate la Biblioteca Naţională a Republicii Moldova de Serviciul Audiovideoteca organizat în parteneriat: Institutul de Filologie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, Muzeul Naţional de Etnografie şi Istorie Naturală, moderator Pavel Popa, maestru în artă, coregraf, redactor-şef al revistei *Realităţi Culturale*.

În program au fost incluse comunicări şi relatări despre sfintele sărbători de Paşti. Din cadrul acestei activităţi, tinerii Liceului Profesional Nr. 1 din municipiul Chişinău au aflat diverse informaţii despre tradiţiile pascale de la invitaţii de onoare: preotul Andrei Caramalău, arhimandritul Mănăstirii „Sf. Apostol Andrei" din Durleşti. Preotul: despre importanţa şi tainele Săptămânii Mari, ultima săptămână a Postului Paştelui, care mai este numită în scriptură şi Săptămâna Patimilor, are menirea de a pregăti credincioşii pentru Învierea lui Iisus. Pentru a simţi cu adevărat bucuria pascală trebuie să ne pregătim în această săptămână atât sufletul, cât şi trupul, înăsprind postul pe cât ne stă în putere, măcar în aceste ultime zile, care sunt şi cele mai importante din Post. După cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, bucuria lui Dumnezeu se revărsa şi peste cel care a venit abia în ceasul al unsprezecelea ca şi peste cel care a venit încă din ceasul întâi la Hristos. Postul Negru este ţinut în credinţa că Dumnezeu îl va feri pe cel care posteşte de toate bolile, îl va face să fie sănătos şi să-i meargă bine tot restul anului şi-l va ajuta la necazuri şi nevoi.

Pentru Săptămâna Patimilor sunt caracteristice următoarele tradiţii: păstrarea liniştii, a tristeţii generale, focul ritual, respectarea strictă a postului, interdicţia unor importante lucrări casnice, îngrijirea locuinţelor, curăţenia prin curţi, întreruperea provizorie a lucrărilor principale în camp, confecţionarea hainelor noi pentru sărbătoare, tăierea viţeilor şi păsărilor pentru sărbători, tocmirea lăutarilor pentru hora satului, împărtăşirea la biserică, iertarea reciprocă între oameni.

Colaboratoarele Muzeului Naţional de Etnografie şi Is-

torie Naturală: Maria Ciocanu, şef secţie Etnografie a descris minuţios *Alimentaţia tradiţional-pascală*. Simbolurile pascale: oul, mielul, cozonacul, pasca, prăjiturile tradiţionale sunt istorice, care nu sunt cunoscute de tineri, au fost enunţate, descoperind astfel taine şi superstiţii care trebuiesc preţuite.

Raisa Tabuica, custode şef a relatat tinerilor despre *Motive și simboluri utilizate la încondeierea ouălor*. În cadrul activităţii au fost lecturate poeme pascale scrise de Ștefan Sofronovici, cercetător ştiinţific, Institutul de Filologie al AŞM, fiind prezentată *Expresia spirituală a Paștelui în creația poetului Ștefan Sofronovici*

Despre Tradiţiile etnofolclorice de Paşti a fost prezentarea video cu doamna Efrosinia Sofronovici, informator din s. Batâr, Cimişlia, imagini realizate de Mariana Cocieru, cercetător ştiinţific, Institutul de Filologie al AŞM. Au fost prezentate materialele despre simbolurile pascale imprimate pe ouă *Din tezaurul ouălor încondeiate*.

Interpreţii au încântat publicul cu cele mai îndrăgite melodii pascale: Anişoara Granaci, solistă a ansamblului folcloric *Ţărăncuţa* din Durleşti, cu *Doamne, Dumnezeul meu*, Ansamblul folcloric *Ţărăncuţa* din Durleşti, conducător artistic Ştefan Sofronovici, conducător muzical Veaceslav Adam cu: *La apus de soare, Pentru tine, Doamne, Doamne, suferința ta*.

Tinerilor le revine rolul de a promova peste ani tradiţiile şi obiceiurile pascale. Bibliotecarii sunt promotori prin organizarea activităţilor şi expoziţiilor cu această tematică importantă. Lumina sărbătorilor să vă urmărească mereu prin tot ce este mai frumos şi scump pe pământ.

ELENA GOLUBNIC

Cel mai grandios festival concurs de teatru organizat la Mingir

La 29 martie s-a desfășurat I-a ediție a festivalului concurs de teatru „Rampa Teatrală”, la baștina teatrului raional – satul Mingir.

Cu prilejul Zilei Mondiale a Teatrului, Direcția cultură și turism Hâncești, împreună cu Mihai Sârbu, conducătorul artistic al trupei de teatru „Ghioceii” din Mingir și Haralambie Lazăr, primarul Mingir-ului au organizat prima ediție a festivalului concurs raional „Rampa teatrală”. Participanții sărbătorii au fost întâmpinați de actorii trupei „Ghioceii”, care le-au prins în piept câte o insignă cu imprimeul zeiței tragediei și a bucuriei. Pe scena liceului din localitate au evoluat 20 de colective dramatice din întregul raion: la secțiunea individuală (monolog) și-au dat concursul: Mihai Pisică (s. Bușteni), Valeria Vrabie (c. Bobeica), Valentina Boiangiu și Veronica Dabija (s. Pașcani), Cristina Chiruneț (c. Crasnoarmeiscoe), Iurii Plăcintă (s. Bușteni), Veronica Balan (s. Pereni). La secțiunea de grup au fost prezentate spectacolele: „Soacra cu trei nurori” de Ion Creangă (trupa din or. Hâncești), „Găinușa porumbacă” (s. Dubovca), „Soacra cu trei nurori”, de Ion Creangă (c. Bobeica), „Scufița roșie” de Gans Hristian Andersen (s. Obileni), „Când pisica nu-i acasă” de Vitalie Filip (s. Bălceana), „Aricioaica doctoriță” de Aurel Scobioală (s. Fârlădeni), „Limba ce-o vorbim” de Semion Filimon (c. Cărpineni), „Revizor” de Nicolae Gogol (c. Crasnoarmeiscoe), „Tema pentru acasă” de Nicolae Dabija (s. Drăgușenii Noi), „Troița” de Dumitru Matcovschi (c. Cotul Morii), „Steaua fără nume” de Mihail Sebastian (c. Sărata Galbenă), „Doamna Maria” de Ionel Capiță (c. Leușeni) și „Șalul verde” de Spiridon Vangheli (s. Mingir).

„Sunt mai bine de 20 de ani de când teatrul a devenit o tradiție pentru satul Mingir. Arta teatrală are menirea de a spori activitatea culturală și de a ne face poate mai buni, îndrumând tinerele generații să ia o cale a frumosului, a teatrului, pentru a fi mai educați și mai organizați” – a declarat Haralambie Lazăr, primarul de Mingir.

Cu un cuvânt de salut i-a întâmpinat și Mihai Sârbu: „Măria Sa, Teatrul, ne-a adunat pe toți pentru a crea, a descoperi și a promova noi talente. Teatrul este un adevărat farmec care te ține în suspans și te face să trăiești ceea ce simt actorii din scenă. Organizarea unui festival teatral în satul natal înseamnă visul meu încă din anii studenției. La distanța dintre mulți ani, visul a devenit realitate”.

Elevele clasei a VIII-a Agnesia și Mihaela Maev au specificat că dl Mihai Sârbu reușește să facă din teatru și actori o adevărată poveste. „Suntem recunoscători Direcției cultură și turism Hâncești și dlui primar de Mingir Haralambie Lazăr pentru susținere”, au mărturisit fetele.

Un rol mai dificil a revenit juriului: Ion Tulbu, șef Direcție cultură și turism Hâncești (președintele juriului), Haralambie Lazăr, Ana Dumitraș (specialist principal Direcția cultură și turism Hâncești), Valeriu Vlas (director casa de cultură Hâncești), Valeriu Mântăluță (actor și regizor, Maestru în Artă, Chișinău), actorii Vlad Ropot și Marin Lupanciuc (foști membri ai teatrului „Ghioceii” din Mingir). Conform deciziei juraților, la secțiunea individuală, locul III a fost oferit lui Mihai Pisică (s. Bușteni); locul II Valentinei Boiangiu (s. Pășcani) și locul III Veronicăi Balan (s. Pereni). La secțiunea de grup: de locul III s-a bucurat formația teatrală din s. Crasnoarmeiscoe, de locul II - colectivul din Cărpineni, iar locul III a fost conferit grupului de bibliotecare (Biblioteca Publică Hâncești). Premiul Mare - teatrului „Ghioceii” din satul Mingir.

Ion Tulbu a înmânat fiecărui colectiv diplome, câte o sumă de bani iar câștigătorilor Premiului Mare – trofeul festivalului. „Festivalul concurs de tea-

tru «Rampa teatrală», aflat la I-a ediție, ne dorim să devină o tradiție. Buna desfășurare a festivalului se datorează în mare parte și colectivului „model” cu frumosul nume - «Ghioceii», care, dintotdeauna s-au prezentat atingând cele mai înalte cote în măiestria actoricească și a artei dramatice ducând faima baștinei lor, dar și a raionului nunumai prin localitățile noastre ci în republică și peste hotarele ei. Ar fi frumos să ne reîntâlnim la acest festival și în ediția a II-a, a X-a și a XX-a, de ce nu...?”, a menționat Ion Tulbu .

Pe undă de final, primarul Haralambie Lazăr, i-a înmânat dlui Mihai Sârbu, o diplomă pentru propagarea artei teatrale din partea primăriei Mingir, adresându-se organizatorilor, artiștilor și publicului spectator:

-„Dragi oaspeți și consăteni, din numele primăriei și a locuitorilor comunei Mingir vă mulțumesc pentru dragostea de artă și teatru, pe care ați demonstrat-o prin aplauzele ce au răsunat pentru fiecare grup ce a evoluat pe scenă. Sunt profund impresionat de tezaurul cultural care îmbogățește satele raionului nostru și mândru că în Mingir sunt cei mai talentați artiști. Sper ca această tradiție să dăinuie în timp”.

În calitate de autoritate publică locală, primăria Mingir a asigurat participanții cu prânz a organizat diverse momente de neuitat. Finalul festivalului a constituit imnul teatrului, interpretat de membrii formației dramatice „Ghioceii”, o ploaie de confeti și spectatorii în picioare - semn de apreciere și recunoștință, în așa mod mulțumind artiștilor și organizatorilor pentru măiestrie, talent, muncă, buna organizare și imensă omenie.

O fi acesta un semn bun pentru edițiile ce urmează?, doar nu în zadar, scriitorul rus A. P. Cehov ne-a îndrumat:

— „Nu se poate fără teatru!”.

❁ **LIDIA GHENEA,** BPR „Valeriu Matei”, Leova

Giocelul Primăverii, ne-a bătut ușor la geam

Primavara este un anotimp in care totul renaste, totul este vesel, nou si proaspat.

1 Martie, prima zi de Primavara, este ziua în care sărbătorim soarele și recăpătarea puterii lui, reînvierea naturii și bucuria de a trăi. De Mărțișor sărbătorim puritatea și dragostea. Mărțișorul este o sărbătoare tradițională românească foarte veche, care datează de peste 8000 ani și care celebrează începutul primăverii pe 1 Martie.

Mărțișoare... mărțișoare – două vise-n vremi zburate... Ele vin spre noi din legendele străbune. Legenda mărțișorului e o perlă folclorică, una din cele mai luminoase, mai frumoase, și profunde metafore, despre perenitatea și eternitatea neamului nostru. Legendele despre Primăvară și Mărțișor sunt ca niște icoane bizantine de care ochiul se apropie cu migală și șlefuește din nou rotungimile, fiindcă așa se zămășlește fructul primăvăratic al Legendei – prin înflorire. Recent la BPR „Valeriu Matei” s-a desfășurat spectacolul literar – muzical „Ghiocelul primăverii, ne-a bătut ușor la geam”. Decorul: expoziție de mărțișoare, machetul unui copac împdobit cu mărțișoare, expoziția „Mulțumim pentru felicitare”, expoziția de carte „Bun venit la noi în țară, dulce mândră primăvara”, flori decorative, draperie în culorile mărțișorului au bucurat ochii oaspeților. Participanți la activitate au fost elevi de la liceul „Mihai Eminescu” din oraș, dirijați de profesoara de limbă română Aliona Abuzan, elevi de la Școala prfesională din localitate, ghidați de profesoara de limbă română, locuitori din oraș, lucrători de la Direcția de Cultură. Moderatoarea Lidia Ghenea a deschis activitatea, felicitându-i pe toți cu un mărțișor în care sunt împletite cele mai alese urări de primăvară. Cu dispoziție de sărbătoare, ochii blânzi din sală urmăreau cu interes ce se va petrece în fața lor. Elevii de la școala de arte „Petre și Ion Aldea-Teodorovici” din oraș, dirijați de profesoarele Raisa Pencov și Svetlana Bogorad au interpretat un buchet de melodii dedicate anotimpului primăvara și tuturor mamelor din lume, ca de exemplu „Ochii mamei”, interpretat de Cătălin Gheorghiță, „Dialog”- din repertoriul formației „Noroc”, interpretat de ansamblul de chitariști, conducător Raisa Pencov, „Mama mea iconă sfântă”, interpret Silviu Colța, conducător Svetlana Bogorat. Pe parcursul spectacolului au fost recitate pozii ca „Cântec femeesc” de Adrian Păunescu, „Doar femeia” de Dumitru Matcovschi, „Primăvara” de Vasile Alecsandri și altele. Au fost vizionate videoclipuri despre anotimpul primăvara și ființa dragă femeia.

Sub soare nu-i nici un cuvânt atât de drag și atât de sfânt ca Mama. Este cel mai frumos nume din câte-au existat vreodată.

Dr. IULIAN FILIP

Ritmul nuclear și pasul cardiac

Mai originală vamă decât la Slobozia Mare nu mi-a fost dat să trec! În fața casei de cultură mă întâmpinau copiii, învățătorii și marii slobozi, dar în felul acestui leagăn notoriu al horelor – cu o horă largă, doar a copiilor, iar copiii, la jumătate de de dans, m-au poftit să mă unclud, să prind pasul. Nu știu ce notă pasului meu mi-ar fi acordat copiii, dar eu m-am ales cu o satisfacție aparte să dansez și să... nu stric hora de la Slobozia Mare. Mi se potrivesc felului (m)eu de a fi doar câțiva pași coregrafici. La unele ritmuri nu pot sta locului...

Cel prins în interiorul petrecerii are senzația unei armonii binecuvântate spre deosebire de cel de peste perete, care percepe petrecerea ca pe un zgomot deranjant. (Constantin Noica, Jurnal filozofic, București, HUMANITAS, 1990, p. 6). În *Ciuleandra*, celebra proză a lui Liviu Rebreanu, e surprinsă tensiunea accelerată a dansului, conjugată cu sentimentul dragostei, impulsionat firesc în dansul care are și acest rost de relaționare, de testare, de apropiere, de... solidarizare prin/întru dragoste. Ori de sfâșiere (ființială?)...

Perspectiva aprecierii dansului e diferită: cel care dansează, cel prins în tensiunea ritmului și a sincronizării cu partenerii de dans, nu se poate privi cu ochii celui de pe margine, din sală... Dar cât e de detașat și acesta – privitorul? De câte feluri e privitul dintr-o parte? Că dacă e mama unei fete scoase prima oară la dans, detașarea privitoarei e discutabilă (numai mamă să nu fii!). Dacă e un spectator cu biletul cumpărat pe bani grei, perspectiva, he-he, e de consumator cu exigențe foarte diferite...

Am aplicat. Timp de șase ani duminică de duminică, în programul 2 ore cu cei mai frumoși copii ai Chișinăului principiile vetrei satului, subliniind – pentru părinți, educatori, învățători – eficiența judecății de pe margine în fragila artă a educației.

...Despre bogăția de pași coregrafici în arta populară românească și despre lipsa coregrafilor pentru toate ciclurile de inițiere/instruire – grădinițe, clase primare, gimnazii, licee, școli superioare, – se tot vorbește, se tot bat clopote de alarmă, dar... încă nu se întâmplă ceea ce s-a întâplat în raport cu muzica populară (întemeierea catedrei de muzică popuară și la Ștefan Neaga, și la Conservator...). Și e mare păcat. Revin din nou la bogăția de pași coregrafici, care ar putea genera diferite școli ori direcții, nu doar școala Joc-ului ori a lui Gorșkov.

Pe de altă parte, mă irita, la începuturile mele de cercetător, supremația dansului în teatrul folcloric, îndeosebi în jocurile cu măști zoomorfe, unde conflictele cele mai tensionate se rezolvă cu un dans ori cu un cântec. Remediu diplomatic dansul, eliberarea aburilor, tensiunilor, dar... nici chiar așa! Dansul pacificator? Dansul diplomație?

De toate-i dansul. Chiar și de despărțirea amiabilă a celor vii de cei morți. Copleșitoare, în acest sens, hora de pomană din Plaiul Cloșani (Cornel Boteanu, *Cântecul Zorilor în Plaiul Cloșani*, Ed.MJN, Craiova, 2008, p.66): „Hora în genere reprezintă un spectacol cum greu îți poți imagina, mai cu seamă atunci când se desfășoară într-un cadru natural, așa cum se jucau horele la țară, înainte vreme. Nu voi uita niciodată o asemenea horă de pomană din seara de Sfânta Maria Mare, în satul Buseşti. Cu lumânările aprinse în mâini, în ritmul lent și legănat al muzicii, având deasupra cerul spuzit de stele, parcă retrăiam solemnitatea unui spectacol antic în care lumea celor vii intra în interferență directă cu lumea de dincolo, a celor morți. Această horă de mână reprezintă, în mișcarea ei lentă (boierească), o adevărată procesiune magică și sugerează paralelesmul pe care omul din popor l-a făcut permanent între viață și moarte… Cutremurătoare, această horă pe care cei vii o joacă cu sobrietate și calm întru memoria celor morți e un semn cert că în viziunea populară cele două lumi se interpătrund. De fapt, la sorgintea ei hora a avut un asemenea rost magic, fiind numită din această cauză descântec. Poate că acest lucru vine tocmai de la forma ei circulară ori spiralată… La hora de pomană, atunci când cei din fruntea horei calcă de trei ori peste batista albă e semn că cei din familia îndoliată s-au desprins de contactul cu moartea și au intrat în obișnuitul vieții. Astfel că hora devine un simbol al armoniei în care oamenii tgrebuie să petreacă aici pe pământ, dar și sufletele celor morți în lumea de dincolo."

Între versiunule de hore umăr la umăr, se afirmă, în anumite stări de spirit din cadrul unor petreceri, un fel de cetate mobilă, fără fisuri, în care compatibiltatea și pasul unic, ferm și firesc, ar vârfui, aparent, interminabilele – în timp și spațiu – căutări de esențe edificatoare în acest limbaj universal, accesibil de citit, dificil de stăpânit. Cu atât mai vrednici cei care-l stăpânesc…

❁ **MARIANA COCIERU,** Institutul de Filologie

STRIGĂTURA FOLCLORICĂ:
definiţie, geneză, funcţionalitate, clasificare

Strigătura, ca specie folclorică cu profunde imprimeuri arhaice, denotă o psihologie dificilă pentru percepţia umanităţii contemporane. Omul străvechi a simţit necesitatea să-şi exteriorizeze emoţiile nu doar prin mişcări coregrafice, dar şi prin cuvânt. Astfel dansul, muzica şi strigătura s-au dezvoltat în tandem, în baza unor legi nescrise şi a unor relaţii de reciprocitate necondiţionate.

Mulţi dintre cercetătorii (A. Filatov, A. Arseniev) care au întreprins studii asupra strigăturii şi au intenţionat să o definească într-un anumit fel, au vehiculat iniţial denumirea de *hore,* preluată de la scriitorul Vasile Alecsandri, prin care acesta deosebea, de fapt, cântece de joc (ne atenţionează etnologul E. Junghietu): „Hore se numesc ariile ce împreunează dansul, precum şi versurile ce sânt improvizate în vremea jocului. Caracterul lor este vesel, glumeţ, mai şi adesea iubitor. Ele chiar sânt cântate de lăutarii ce stau în mijlocul horei, sau chiar de dansatori, când sânt transportaţi de plăcere. Unele sânt scurte, de patru, şase sau opt versuri şi exprimă sau vreo izbucnire a inimii, sau vreo cugetare glumeaţă…” [1, p. 487].

Savantul B. P. Hasdeu iniţiind o clasificare a creaţiei populare orale face o deosebire tranşantă între *strigătura de joc* şi *horă* (ditirambă, termen utilizat pentru „cântecul de joc şi veselie”), definindu-le drept categorii separate ale folclorului [2, p. 121]: „Strigătura este o improvizaţie *compusă la moment, fără precugetare şi sub impresia jocului*. Improvizaţia poate fi de trei feluri: 1) totală sau integrală, *atunci când jucătorul improvizează un cântec întreg;* 2) parţială, *atunci când jucătorul îşi aduce aminte şi ia o strigatură deja cunoscută şi compusă de altul, dar o modifică ca să se potrivească (foarte bine) cu situaţiunea în care se află;* 3) adaptativă, *când o aplică aşa de bine, încât nimeni nu poate zice că nu e lucrarea lui <...>, când o aplică cu atâta dibăcie ca şi când ar aplica la lucrarea lui un proverb* [3, p. 226].

Folcloristul basarabean Efim Junghietu în studiul său asupra acestei specii folclorice vine cu o precizare în privinţa termenului de *hore*, bazându-se pe materialele cercetărilor de teren: „Termenul «horă» se întrebuinţează pe teren doar cu sensul de cântec (**horă-cântec**: AF, 99. *Hore zic, horele-mi plac / Hore în pământ mă bag, / Hore zic, hore iubesc / Horele mă prăpădesc*; **hore lungi** – cântece de tipul doinelor). Iar pentru strigături în popor circulă termeni exacţi ca: ***chioturi*** (Caracui, r-nul Cotovschii, AF, 144, f. 294), ***chiiuturi*** (Valea-Mare, r-nul Ungheni, AF, 10, f. 6), ***zâcături*** (Milești, r-nul Nisporeni, AF, 184, f. 240), ***uituri*** (Niculescu-Varone, G. T,), ***chiote*** (A. Vlahuţă), ***colinde*** (Orlovca, r-nul Reni, reg. Odesa). Termenul a fost fixat şi în corpul unor strigături: «Puneţi mâna pe curea / Ş-ascultaţi *colinda* mea!» (AF, 242, f. 187, Corcmaz, r-nul Suvorov), ***urături*** (s. Palanca, r-nul Suvorov), ***strigăte de joc*** (Lupescu, 163), ***zicale*** (T. Pamfile, *Cântece de ţară*, Bucureşti, 1913, p. 4) [4, p. 6].

Renumitul folclorist Ovidiu Bârlea în exegeza sa *Folclorul românesc* [5, p. 269-312] include ***strigătura,*** din perspectivă literară, printre speciile genului liric (dar nu absolutizează momentul, deoarece „prin Năsăud, ocazional şi prin alte părţi, se întâlnesc şi texte epice debitate în timpul jocului ca strigături” [Ibidem, p. 270], afirmaţie reiterată şi în alte lucrări: „cercetările mai noi au arătat că în Năsăud chiar textele epice ale baladelor sunt folosite ca strigături la jocul satului” [6, p. 348]). Pe lângă multitudinea de denumiri pe care le poartă în grai viu această specie, profesorul etnolog mai consemnează şi altele, cum ar fi: *chiuitură*, *chioată/cioată* – sud-vestul Transilvaniei, *uitură, descântec* – în Bihor, *ţâpuritură* – Oaș și Maramureș, *minciună* – sporadic /satul Jieţ din estul Văii Jiului: „În comunităţile de momârlani din Valea Jiului, strigăturile vin din moşi strămoşi. S-au transmis mult timp pe cale orală, pentru ca apoi să apară chiar şi caietele de strigături, ori minciuni cum sunt ele denumite” [7].

Prin felul în care este definită de colportorii săi, strigătura *enunţă* verbe (a striga, a chiui, a ui, a ţâpuri, a ura, a colinda etc.) prin *acţiunea* cărora descifrăm suprapunearea cu dansul folcloric, iar prin acest *sincretism* se amplifică intensitatea, jovialitatea, expansivitatea momentului (chiar dacă uneori sunt persiflate şi sentimentele negative: ca vanitatea, aroganţa, comportamentul disprețuitor faţă de cineva). Despre aceste trăsături Ion Viorel Boldureanu va concluziona că sunt „aproape exclusive în condiţiile ritual–dramatico–carnavaleşti ale *strigării peste sat* [8], ori în condiţiile ceremonial–ludice ale strigării darurilor la nuntă — subspecii ale strigăturii” [9, p. 86], pe care le integrează în grupul speciei respective şi, prin urmare, le circumscrie genului folcloric liric. Ion Boldureanu concepe *strigarea,* ca pe o modalitate lirică (asemeni bocetului), care se „contextualizează” în compoziţia ceremonială a obiceiului „strigarea peste sat”, obţinând resorturi morale în mediul comunităţilor tradiţionale rurale.

Etnologul din Basarabia, Efim Junghietu, analizând în retrospectivă toate studiile cu referire la strigătură ajunge să o definească drept o specie de sine stătătoare a liricii populare româneşti, cu structură simplă, concisă, de dimensiuni restrânse (de la 2 până la 8 versuri), care denotă un conţinut erotic, satiric sau umoristic, fiind rostită sacadat în timpul dansurilor populare, „având funcţia de a anima dansul, de a coordona mişcările şi figurile lui, sau declamată în cadrul diferitelor petreceri şi munci colective: şezători, clăci, nunţi, sărbători calendaristice, cumătrii, concerte ale artiştilor profesionişti şi amatori” [4, p. 6].

În majoritatea studiilor asupra acestei specii folclorice, strigătura este percepută ca o simbioză dintre text, melodie şi dans, ca o creaţie care reflectă trăsăturile de caracter ale indivizilor unui popor: optimism, spontanietate, dinamism, exuberanţă, vigoare, umor fin, veselie, vitalitate etc. În aceste cazuri,

strigătura, determinând euforia dansului, potenţează şi chiar dublează ritmul muzicii, sau îl dictează în cazul lipsei acompaniamentului.

Din punct de vedere al fondului şi formei, Efim Junghietu plasează strigătura alături de cântecele lirice de dragoste, satirice şi de pahar, deosebind între speciile respective trăsături comune. Unele dintre acestea, create spontan, improvizate de dansatori sau lăutari, având caracter local şi temporal şi vizând anumite trăsături de caracter ale unor persoane, nu depăşesc sfera lor de circulaţie şi răspândire, rămânând a fi prizoniere mediului din care au generat. E adevărat că etnologul nu absolutizează observaţia, din moment ce strigăturile de largă răspândire au luat naştere anume pe această cale (de ex.: „Fata popii Tudora/ Cu capul cât ciutura/Cu spinarea cât covata/ Şi cu dinţii cât lopata/ S-a uitat într-o fântână/ Şi-a fugit o săptămână" [10]; „Fetele din Valea-Largă/ Toate-s cu cămaşa neagră/ Ori n-au apă, ori n-au lemne,/ Ori nu pot spăla de lene,/ Ori n-au apă, ori săpon, / Ori nu pot spăla de somn" [11]).

Definitoriu pentru procesul de creare a strigăturilor e fantezia poetică a plăzmuitorilor, abilitatea acestora de a improviza. Strigătorii-dansatori, în postura de rivali, îşi manifestă talentul poetic, realizând un fel de concurs intelectual, iar produsul final e unul care produce veselie, exaltare, umor.

Drept constituent necesar al dansului folcloric, strigătura necesită a fi valorificată şi promovată concret şi corect şi în funcţie de condiţiile care îi impun neapărat tematica de abordare (în cazul când jocul este dictat de sărbători anumite: Anul Nou, ritualul nupţial, hora satului). Sunt creaţii care se declamă, se scandează, se rostesc, după cum necesită ritmul dansului, chiar dacă există şi excepţii. Drept exemplu servesc strigăturile care se interpretează melodic în cadrul dansurilor *Perinița, Băsmăluța* etc. şi pe melodia unui cântec de glumă, satiric, de nuntă. Se mai caracterizează prin predominarea **interpretării masculine**, cea feminină fiind considerată în unele localităţi ca indecentă, deşi nu este exclusă, mai ales, dacă jocul interpretat este unul de perechi. **Rostirea scandată necesită măiestrie interpretativă, posedarea artei coregrafice, perceperea exclusivă a ritmului melodiei, manifestarea unor abilităţi expedive de compunere.** E cunoscută şi **debitarea precipitată a strigăturii, fără vreo corespondenţă cu ritmul muzical,** această ornamentare presupune atragerea atenţiei spre culminaţia strigăturii, marcată de „poanta finală", care are scop de a trezi veselia în rândurile actanţilor, dar şi a celor care contemplează momentul: „Mnireasă, mirele tău, / O fost şî iubitu neu,/ El şasarî o fost la mini, /Da az sî-nsoarî cu tini!" [12].

Aşadar, strigătura poate fi vehiculată şi în afara jocului: „la furcărie (şezătoare), la robotă (clacă), sau în alte împrejurări prielnice, când ţăranul nostru este bine dispus" [13, p. 11], la „lăsaturi de sec, în cârciumi la băutură, pe la gospodarii cu crame, pe drumuri când mai ales se întorc dela câmp, cu prilejul cărăuşiei, plutăriei ş.a." [14, p. 9], „la «bărbunc», adică la recrutare" [15, p. 161]. De exemplu la lăsatul secului fetele trecute de mult peste vârsta mărişului, deveneau subiectul unor strigături („hăuluri") drastice/persiflante din partea flăcăilor.

De unde vine strigătura? Ca ornament exclusiv al produsului coregrafic, strigătura a apărut din necesitatea de a secunda dansul în lipsa acompaniamentului instrumental. Folcloristul Ovidiu Bârlea vede originea strigăturii în chiuitul primitiv: „În culmea euforiei, nevoia de a scoate un strigăt s-a ivit involuntar pe buzele omului arhaic, dar simpla interjecţie nu s-a dovedit îndestulătoare, a trebuit să-şi facă vad şi complementul verbal în formă versificată" [5, p. 269]. Marele folclorist e de părerea că revitalizarea dansului folcloric trebuie realizată prin orientarea către fazele primare, departe de dansurile urbane însoţite de „larma muzicală". **Simbioza dintre dans şi strigături în lumea arhaică** „îşi avea alte resorturi, confirmate de unele resturi ce s-au menţinut în chip anacronic până în zilele noastre". **În trecut „dansurile se dispensau de susţinerea instrumentală, melodia aferentă fiind cântată de jucătorii grupaţi în cerc sau lanţ, împreună cu versurile potrivite, alcătuind ceea ce muzicologii au numit *cântec de joc*"** [Ibidem]. Iniţial dansul era susţinut ritmic de bătăile din palme sau tobe, de cuvântul rostit. De exemplu, **aromânii îşi organizează horele cu sute de dansatori prinşi în lanţ, în acompaniamentul cântecului vocal.** Faimoasa *Bătuta fetelor* de la Târnava e, de asemenea, executată în ritmul melodiei interpretate vocal de fetele dansatoare. Practica cântării strigăturilor pe melodia dansului este consemnată şi în alte regiuni ale României (în nord-vestul Transilvaniei: Oaş, Bihor, Munţii Apuseni orientali, prin unele localităţi maramureşene, unde versurile sunt interpretate melodic de către dansatori; în sudul şi răsăritul Carpaţilor, în cadrul horelor şi sârbelor, unde **strigăturile sunt cântate de lăutarii guriști aflaţi în centrul performărilor**. După cum observăm din studiul etnologului interpretarea melodică a versurilor în cadrul dansurilor a permis executarea acestora şi în afara perimetrului coregrafic, în acest fel constituindu-se creaţiile **hore şi sârbe de ascultare**, debutate cu predilecţie pe la mesele de sărbătoare. Prin urmare, se realizează platforma intermediară dintre strigătură şi cântecul liric propriu-zis. Marele etnolog ne mărturisește, că în urma cercetărilor de teren efectuate în ţară au fost consemnate doar producţii coregrafice unde strigătura este cea care urmăreşte melodia şi ritmul dansului, fie interpretată vocal sau rostită scandat în acompaniamentul instrumental. Spre regret, nu au fost descoperite dansuri susţinute doar de bătăi ritmice şi fără vreun „ingredient muzical", în schimb iugoslavii au în repertoriul coregrafic dansuri războinice, haiducești, acompaniate de pulsaţiile ritmice ale tobelor.

Spre deosebire de Ovidiu Bârlea, folcloristul Efim Junghietu e de părerea că la baza strigăturii a stat cântecul de joc, care prin secolul al XIX, după cum ne mărturisesc primele consemnări ale diverşilor oameni de cultură, îşi pierduse deja funcţia sa ritualică şi devenise un cântec de înveselire, de dragoste, satiric, fiind înlocuit treptat de cel liric, nelegat de joc. Renumiţii etnomuzicologi: Bela Bartok în România, Julien Tiersot în Franţa (*Histoire de la chanson populaire en France*, Paris, 1889), urmărind fenomenul de dispariţie a cântecului de joc în pro-

priile ţări, au observat că melodiile respectivei specii folclorice se păstrează mai mult timp. Ceea ce i-a convins să consemneze momentul că atunci când textul literar din cântecul de joc se pierde, iar melodia persistă, informatorii au ornamentat-o fie cu strigături, fie cu texte ale cântecelor de alte categorii [16, p. VII]. Dacă la începuturi dansul era însoţit de cântecul vechi de joc cu funcţie ritualică, treptat acesta îşi pierde elementele magice şi îşi găseşte refugiu într-o nouă specie, cea a strigăturii, care intră în ornamentul de astăzi al dansului popular românesc.

Convins de argumentele expuse de alţi cercetători, dar şi în urma propriilor investigaţii, folcloristul E. Junghietu vede evoluţia independentă a strigăturii în urma **moştenirii funcţionalităţii cântecului de joc**, dezvoltându-şi aria tematică în baza „multiplelor momente din viaţa socială şi intimă a maselor, lărgindu-şi diapazonul de circulaţie, desprinzându-se de dans, elaborându-şi un sistem propriu de imagini şi procedee artistice, dar şi venind în contacte complexe şi variate cu alte specii ale folclorului moldovenesc: oraţiile de nuntă, frământările de limbă, proverbele, ghicitorile, cântecele satirice, umoristice, de pahar, de dragoste ş. a." [4, p. 14].

Am consemnat două opinii ale etnologilor Ovidiu Bârlea şi Efim Junghietu, care, sublinem, necesită a fi analizate, studiate mult mai profund pentru a se putea face o concluzie cât mai exactă asupra provenienţei speciei folclorice: strigătura.

În cele ce urmează vom încerca să desprindem motivaţia, dar şi funcţionalitatea simbiozei dintre text/strigătură, cântec/melodie şi mişcare/dans.

Dacă vom privi din perspectivă diacronică asupra evoluţiei dansului folcloric românesc, dar şi a strigăturii, vom observa mai multe **etape de dezvoltare** ale acestora. Cert e că, fiind expresii artistice ale comunităţii, purtătoare exclusive ale tradiţiei, entităţile cercetate – dansul şi strigătura folclorică, s-au dezvoltat permanent, s-au îmbogăţit mult prin aportul celor mai talentaţi performeri de la vatră, care au reuşit să materializeze coregrafic şi vocal cotidianul, emoţiile şi aspiraţiile rustice. Şi în dans, dar şi în strigătură, colportorul principal a încercat mereu să se evidenţieze dintre indivizii obştii prin măiestrie, talent, abnegaţie şi predilecţie. Or, aceste particularităţi au şi influienţat cursul ascendent de evoluţie a unui gen sau specii de artă.

Importanţa strigăturii în viaţa comuniunii rurale dezvoltă următoarele **funcţii: „**de a trezi buna dispoziţie, veselia, de a aţâţa jocul, de a coordona mişcările lui, de a scoate la judecata dreaptă a satului metehnele anumitor consăteni, de a ţine trează conştiinţa maselor la marile probleme sociale" [Ibidem, p. 11]. Urmărind cursul istoric de dezvoltare a speciei folclorice respective, etnologul E. Junghietu ajunge la concluzia că cea mai veche **funcţie** a strigăturii este cea „**de comandă şi de indicaţie**", pe care aceasta a moştenit-o, conform presupunerilor folcloristului, de la cântecele vechi de joc ale moldovenilor. Astfel, funcţia dată indică figurile pe care dansatorii trebuie să le interpreteze sincronic, numărul şi ordinea de desfăşurare a figurilor, comanda jocului care urmează să fie executat.

Prin însăşi natura ei, executarea strigăturii în actul coregrafic este într-o strânsă simbioză cu **funcţia cathartică** a dansului. Dansul ca moment de euforie, veselie, exaltare necesită o transpunere cât mai exactă a mesajului său şi prin strigătura vehiculată. Astfel **esenţa strigăturii se simte în potenţarea atmosferei de sărbătoare,** distracţie pe care o presupune dansul. Ca act comunitar, strigătura reprezintă o comunicare deschisă, performată cu predilecţie în acele ocazii în care numărul actanţilor este destul de impunător. Tehnica de exprimare, prin *strigare*, scoate în prim plan doleanţa emiţătorului ca mesajul transmis să fie receptat de un număr cât mai mare de indivizi, de aceea numărul receptorilor prevalează, de cele mai multe ori, destinatarii. Dincolo de aspectul unui mesaj meditativ, strigătura „depăşeşte autoreferenţialitatea prin faptul că se adresează, în mod direct sau prin intermediul figurilor de stil, unor persoane sau categorii de persoane clar identificabile" [17, p. 2].

O altă funcţie, extrem de importantă, este cea **educativă.** Prin mesajul pe care îl dezvăluie strigătura se încearcă, graţie persiflării urâtului şi caraghiosului, să se educe gustul estetic faţă de frumos şi util. Astfel, utilizarea strigăturilor este percepută ca o **dezvoltare şi consolidare a unor calităţi pozitive** ale omenirii.

Funcţionalitatea strigăturii poate fi sesizată şi în intenţia perceptibilă ca prin **comenzi** să se cultive **deprinderi de menţinere a ordinii execuţiei mişcărilor în dans**, prin transpunerea în diverse situaţii să sporească *măiestria de improvizaţie a strigătorului-dansator*.

Interpreţii acestei specii folclorice luând în dezbatere diversele situaţii existenţiale, precum şi vicii sau virtuţi ale unor indivizi în parte, realizează într-un final „un fel de cronică a faptelor sociale din sat" [18, p. XXXV], dezvoltând astfel **funcţia informativă** a strigăturii.

Analizând retrospectiv toate propunerile de **clasificare** ale strigăturilor, vehiculate de cercetătorii acestei specii folclorice, E. Junghietu concluzionează că plauzibilitatea unei tipologii corecte „se poate obţine prin îmbinarea criteriului tematic cu cel funcţional şi cel cronologic" [4, p. 24]. Prin urmare, din punct de vedere cronologic, etnologul evidenţiază două mari compartimente: strigături *tradiţionale* şi strigături *noi* sau *cu tematică nouă*. În rândul celor **tradiţionale** sunt incluse: *strigături de laudă a jocului şi strigături de invitaţie, îndemn la joc, strigături de înteţire a ritmului de dans, strigături de comandă, strigături-numărători, strigături de indicare a figurilor coregrafice.* Rolul celor de comandă ţine de sincronizarea mişcărilor celor care dansează. Precedate de diverse interjecţii, invocări, strigări: „u-iu-iu şi iar, iară!", „hopa, ţopa!", „hop!", „ha!", „iuha-ha!", „iu-hu-hu-hu!", „i-i-i-i-i!", „u-u-u-u-u!", „uite-o, măi!", „arde-o!", „ia-auzi una! ...ia-auzi două! ...ia-auzi patruzeci şi nouă!", „înc-o dată, măi flăcăi!" etc. strigăturile respective sunt comandate de *vătavul* sau *calfa* horei, căpetenia căluşarilor etc.

Strigături cu **tematică nouă**: *despre colectivizare, despre Războiul al Doilea Mondial, perioada contemporană (viaţa nouă)* etc.

Din punct de vedere al tematicii sociale, familiale, individuale, în compartimentul strigăturilor **comune** E. Junghietu distinge: *strigături satirice, umoristice, de dragoste şi dor, depre*

viața în familie, despre viața grea din trecut, de ostășie, recruție, ciobănie etc. În categoria celor **specifice** (legate de ceremonial) include: *strigăturile de nuntă (adresate mirelui, miresei, nunilor, socrilor, nuntașilor, druștelor, vorniceilor), din jocuri dramatizate și drama populară, cu ocazia Anului Nou* și *de pahar* sau *strigături-toasturi*, pronunţate la mesele de înveselire.

În continuare vom examina și alte clasificări executate de cercetorii speciei respective. Bunăoară, referindu-se doar la strigăturile de joc aflate în coraport cu expresia coregrafică, coreologul Andrei Bucșan le cataloghează astfel:

strigături *comune* – „care se pot folosi la orice joc; ele sunt de obicei lirice, având un puternic caracter satiric și sunt străbătute de multă senzualitate" [19, p. 127];

strigături *speciale* – „legate direct de desfășurarea jocului, constând în formule de începere (enunțuri, îndemnuri la joc etc), referiri la numele jocului sau la conținutul acestuia, comenzi, numărători și versuri de completare a acestora, descrierea manierei de joc etc" [Ibidem].

În lucrarea *Patrimoniul cultural imaterial din România. Repertoriu I*, realizată de membrii Comisiei Naționale pentru Salvgardarea Patrimoniului Cultural Imaterial din România sunt evidențiate cinci tipuri de strigături: **comune** (pentru mai multe dansuri); **speciale** (cu referire la un anumit dans); **proprii** (dedicate unei figuri în dans); **satirice; de comandă** [20, p. 64-84].

Etnologul Ovidiu Bârlea remarcă existența câtorva subcategorii ale strigăturii propriu-zise:

1. *strigături de joc: strigăturile de comandă* (pentru dansurile cu desfășurare mai complicată, cu figuri coregrafice care trebuie să se desfășoare într-o anumită ordine); *strigăturile despre joc și dansatori (se referă nu la anumite dansuri, ci la atmosfera generală: îndemnuri de a înteți jocul, descriu atmosfera jocului, însușirile coregrafice ale încălțămintei, fragilitatea feminină, orgoliul coregrafic prin abilitatea mișcărilor, persiflarea jucătoarei, a fetei care e lenoasă* etc.);

2. *strigături diverse: satirice, umoristice, erotice, de jale, nupțiale (generate dintr-o tematică foarte variată,* dintre care au valoare antologică mai ales cele „încărcate de poante umoristice, precum: „Dragă mi-i fata săracă,/ Toată vara paște-o vacă;/ Dar cându-i colea toamna,/ Fata fată, vaca ba!" [5, p. 298]. Sunt semnalate și strigăturile provenite din alte specii folclorice: cântec de nuntă, cântec de copii, baladă, cântecele epice de război etc. Prin urmare, sistematizarea strigăturilor este relaţionată atât cu principiile de execuție ale dansului, cât și cu cadrul ritualic de desfășurare a unor obiceiuri.

Din cele expuse mai sus ne putem da bine seama că specia strigătura necesită un studiu mult mai profund și complex pentru a i se putea cu exactitate defini începuturile, tipologia, funcționalitatea.

(*va urma*)

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

Alecsandri, Vasile. Opere. În 4 vol. Vol. 4: *Proză. Poezii populare. Publicistică*; Alc. V. Coroban și A. Roșca. Chișinău: Editura de Stat a Moldovei, 1959. 562 p.

Hasdeu, B. P. *Prelegeri de ethnopsyhologie ținute la Universitatea din București*. În: *Șezătoarea*, vol. XXXIII (XXI), 1925, nr. 10-12, p. 116-125.

Apud Fruntelată, Ioana. *Terminologia etnologică românească în opera lui B. P. Hasdeu*. Disponibil la: http://www.lisr.ro/11-fruntelata.pdf (văzut la 15.04.2015).

Strigături, amintiri și scrisori versificate. Alcăt., art. introd. și coment. de E. Junghietu și Sergiu Moraru. Chișinău: Știința, 1978. 344 p.

Bârlea, Ovidiu. *Folclorul românesc*. Vol. II. București: Minerva, 1983. 499 p.

Bârlea, Ovidiu. *Istoria folcloristicii românești*. Craiova: Aius PrintEd, 2010. 728 p.

Cosman, Carmen. Tabăra de strigături, la poale de Sureanu. Disponobil la: http://www.realitatea.net/tabara-de-strigaturi--la-poale-de-sureanu_974409.html#ixzz2jNny1igf (văzut la: 15.04.2015). A se vedea: Bălan Ioan Dan. *Minciuni (Strigături momârlănești)*. Petrila: Confluențe, 2006. 70 p.

A se vedea: Manolescu, Gabriel. *Mimă și dramă în obiceiurile populare românești*. Timișoara: Editura Excelsior, 2004, p. 144–145; 149–154;

Boldureanu, Ion Viorel. *Cultură tradiţională orală: Teme, concepte, categorii*. Timișoara: Marineasa, 2006. 99 p.

AFASM, 1958, ms. 105, f. 77; inf. A. F. Revencu; culeg. A. S. Zencenco.

AFASM, 1967, ms. 167, f. 78; inf. L. C. Ciorbă; culeg. E. Junghietu, N. Băieșu, G. Bobână, I. Melnic, E. Mărgineanu.

Arhiva personală, 2010; Chișinău; inf. Maria Iliuț, 55 ani; culeg. M. Cocieru.

Niculescu-Varone G. T. *Strigături alese dela horă*. București: Editura Ziarului „Universul", 1938. 64 p.

Pamfile T. *Cântece de țară*. București: Librăriile SOCEC & Comp., C. Sfetea și Librăria Națională, 1913. 358 p.

Istoria literaturii române. I. *Folclorul. Literatura română în perioada feudală (1400-1780)*. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964. 812 p.

Bartok, Bela. *Cântece poporale românești din comitatul Bihor (Ungaria)*. București: Librăriile SOCEC & Comp. și C. Sfetea, 1913. 360 p.

Petac, Silvestru. *Aspecte ale relației dintre strigătura de joc și dans*. Disponibil la: https://www.academia.edu/2941125/Aspecte_ale_rela%C5%A3iei_dintre_strig%C4%83tura_de_joc_%C5%9Fi_dans (văzut la 14.04.2015).

Tocilescu, Grigore. *Materialuri folkloristice*. Volumul I: *Poesia poporană*. Partea I. Bucuresci: Tipografia „Corpului didactic" C. Ispasescu & G. Bratanescu, 1900. 726 p.+XLV.

Bucșan, Andrei. *Specificul dansului popular românesc*. București: Editura Academiei R.S.R. 1971, 455 p.

Comisia Națională pentru Salvgardarea Patrimoniului Cultural Imaterial. *Patrimoniul cultural imaterial din România. Repertoriu I*. București: CIMEC – Institutul de Memorie Culturală, 2009. 298 p.

Reflecţii despre dansul popular românesc

Dansuri populare culturale am avut la strămoşii daci, prin jocul călușarilor acestea perpetuîndu-se și în contemporaneitatea noastră de secol XXI, nu le vor da uitării – sperăm! – nici urmașii noștri din viitoarele veacuri.

Dr.Victor Cirimpei

• Muzica și dansul au suflete pereche. Prin dans se amplifică puterea muzicii.

• Cine iubește muzica nu poate sa nu-i placă dansul sau să nu poată dansa.

• Muzica te face vulnerabil în fața forţei magice a dansului. Vine momentul când simți ca nu mai poți rezista, te lași purtat de aripi nevăzute, intr-un cuvânt simți că trăiești.

• Muzica și dansul au un rol deosebit în descărcarea tensiunilor, reducerea stresului, redescoperirea propriei persoane și mai ales în eliberarea celor mai profunde emoţii.

Vitalie Belîi, dr., conf. univ.,
director adjunct în educaţie,
Colegiul de Muzică *Ștefan Neaga*

Am trăit fericirea artistică deplină

Copilă fiind, mergeam la horele satului. Acolo am învăţat primele mișcări, pentrucă în familia mea nimeni nu „prietenea" cu dansul. Jucam cu plăcere sârbele și horele noastre, coasa, brâul; erau clipe pline de energie și voie bună. Într-o seară însă, nu am dansat, pentru că au venit oaspeți la hora satului meu de baștină - Volovița, r. Soroca. Erau dansatori din ansamblul „Nistrenii" din or. Soroca. Stăteam cu ochii mari, îi priveam cu admirație și unicul lucru pe care mi-l doream era să fiu și eu acolo, în cercul lor! Câteva zile după concert nu îmi găseam liniștea. Zilnic îmi torturam părinții cu rugăminți insistente de a mă duce la preselecție...știam că asta îmi doream cel mai mult. Desigur, ei au incercat toate căile posibile ca să-mi spulbere din avânt: ba că trebuie să am ritm și auz muzical bine dezvoltat, ba că e o preselecție strictă, ba că nu o să reușesc să învăț sau că îmi va fi greu să merg în fiecare zi la Soroca etc. Dar nu au reușit și au cedat. Fiind epuizat de insistările mele, tata m-a dus la preselecție! Și ce credeți? Am trecut-o cu brio! Eu fericită - tata nu prea; ar fi vrut să devin contabil.

Au urmat antrenamente zilnice, muncă, durere, dar nimic nu se compara cu placerea pe care o primeam când vedeam cum zi de zi progresez și îmi dezvolt talentul. Dimineața aveam ore la Școala pedagogică „B. Glavan", iar seara eram la Palatul de cultura, în sala de dans a ansamblului „Nistrenii". Cele mai frumoase clipe le-am impartașit cu „Nistrenii": concerte, aplauze, flori, turnee peste hotarele țării, prietenii, care durează și astazi... Am trăit fericirea artistică deplină, care este ceva divin și nu poate fi redată prin cuvinte, cât de alese n-ar fi ele! Doar performanța și competența profesională îți poate oferi scara spre plăcerea succesului. Astazi, fiind coregraful ansamblului în care am crescut, privesc peste acesti „35 ani de Nistrenii" cu o mândrie în suflet și stare de împlinire. Tot ce îmi doresc acum este să continuu să transmit energia dansului popular discipolilor mei și să-i văd mai buni decât mine.

Nadia Gorpin, or. Soroca

Reflecţii despre dans

Mișcarea în tandem a dansatorilor, cu executarea unor figuri coregrafice de la cele mai simple până la cele mai complicate, din punctul de vedere al tehnicii de interpretare, te frapează până la extaz, chiar de la prima prestanță. Urmărind atent șuvoiul de pași ți se crează prilejul psihologic de a te transfigura în timp, undeva la origini, unde dansul era executat mimetic pentru a îmbuna forțele supranaturale sau ritualic înainte de anumite practici, ludic spre a reprezenta regnul animalier, fecunditatea..., e un fel de mașină cronologică care te poartă în brațele ei dintr-o perioadă istorică în alta. Varietatea figurilor, virtuozitatea de execuție, frumusețea atletică a dansatorilor, specificul strigăturilor folclorice, expresivitatea melosului coregrafic – toate aceste constituente indispensabile întregesc universul coreologic românesc.

Mariana Cocieru

— Dansul popular este cântecul sufletului.

— Dansul românesc este o doiana a cărei fiecare silabă muzicală reprezintă o mișcare spre viitor nu numai a corpului dar șib a cugetului.

— Dansul este sentimentul scump sufletului exprimat în gesturi și pași ritmați ce crează muzica.

— Când dansezi hora nici respirația proprie nu-ți aparține ci divinității.

Pavel Popa

ALIONA CAMERZAN, BPR „V. Coroban”, Glodeni

PE ARIPA POEZIEI

Ziua Mondială a Poeziei este marcată pe 21 martie, fiind declarată de UNESCO în 1999, dept o recunoaștere a faptului că oamenii de litere și de cultură, poeții din întreaga lume și-au adus o contribuție remarcabilă la îmbogățirea culturii și spiritualității universale și urmărește să susțină creația poetică, stabilirea dialogului între poezie ca artă modernă variabilă, deschisă oamenilor.

Cu acest prilej la 19 martie 2015, în incinta Bibliotecii Publice „Vasile Coroban” sa desfășurat o oră de poezie cu genericul „Pe aripa poeziei”, organizată de Rodica Melniciuc, care a scos în evidență și valoarea poeziei, lăsând multe emoții pozitive în sufletele celor prezenți.

Au participat elevii cl. a X, XI, a LT „Vasile Coroban”, scriitori din raionul Glodeni, membrii filialei Nord a Uniunii Scriitorilor „A. S. Pușkin”.

Sala de lectură devenise neâncăpătoare pentru cei îndrăgostiți de poezie. Într-o atmosferă de suflet sau delectat cu farmecul creației lui M. Eminescu, D. Matcovschi, G. Vieru, A. Păunescu, cu multă pasiune au recitat vercuri îndrăgite din creația eminesciană: „Criticilor mei” (Irina Țurcanu), „Când amintirile” (Tatiana Lazăr), „Te duci” (Ana-Maria Istrati), „Ce e amorul” (Marina Josan), „Lacul” (Victoria Sobețchi); matcovschiană: „Ridicăte” (Mihaela Stepanchevici), „Mama” (Ana Stelea), „Dragostea poetului” (Petru Iavorschi), „Moștenitorii” (Carolina Sobețchi), „Întreabă-mă” (Anghelina Beletei), „De ce nu știm să ne iubim părinții” (Ina Țurcanu), „Limba maternă” (Victoria Crăciun); viereană: „De ce-ai fi tristă?” (Petru Iavorschi), „Ridică-te!” (Mihaela Stepanchevici); din creația lui A. Păunescu: „Cântec femeesc” (Ana Cumpanici).

În fiecare vers e o întreagă lume de vise, înțelepciune și sentimente nebănuite. În cadrul orei de poezie a fost promovată expoziția „Poezia – glasul sufletului”, oformată de R. Melniciuc și A. Camerzan unde au fost vernisate și cărți ale poeților din Câmpia Glodenilor. Participanții cu multă atenție și interes au studiat literatura expusă.

Ca invitați au fost poeții din Glodeni: Vasile Guțuleac, Victor Panco, Anatolii Bardaciov, Tamara Vieru, Valentina Negrea. Dumnealor au prezentat și recitat poezii manuscris și din plachete de versuri. Anatolii Bardaciov a interpretat cântecele „Prima poezie” și „Nu e om să nu fi scris o poezie”. Elevii au rămas inpresionați și dornici să mai revie. Ne-am bucurat de frumusețea acestor zile viu colorate reîntâlnidu-ne cu poezia.

Le mulțumim pentru colaborare și susținere profesoareior de limbă și literatură română de la LT „ Vasile Coroban” - Emilia Tiron și Valentina Chirtoacă.

Trebue să contribuim cu toții la promovarea poeziei și culturii noastre naționale, să păstrăm picătură cu picătură tot ce avem mai scump.

Festivalul polivalent,

s. Cotiujenii Mari, Șoldănești,

Ansamblul de dans popular „Nistrenii”, or. Soroca, coregraf Nadejda Gorpin